LIKKUTEI TORAH · PARSHAS NASSO · MAAMAR 2

ביאור ע"פ נשא

An explanation of [the verse] "Take a count (Nasso)"

DEDICATED IN HONOR OF

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

Dedicated in honor of the Rebbe's father, Reb Levi Yitzchok

LikuteiTorah.com

THE CHASSIDISHE PARSHA

likuteitorah.com/likkutei-torah/nasso/2/

1 ביאור ע"פ נשא

An explanation of [the verse] "Take a count (Nasso)."

2 הנה כתיב מקדש אדני כוננו ידיך. ופי' הרמ"ז [הרב משה זכות] פ' פנחס דרכ"א דהיינו ג' ידות יד הגדולה יד החזקה יד הרמה

Now, it is written, "The Sanctuary, Ado-nai, that Your hands established." And the Ramaz explains, [in] Parshas Pinchas, folio 221, that this means three hands: the great hand, the strong hand, the uplifted hand,

שהם המכוננים את המקדש ומשכן שיוכל להיות ירידת והמשכת אור א"ס ב"ה מאצילות לבי"ע שזהו ענין המשכן ומקדש כמ"ש בסש"ב [בספר של בינונים] פ' נ"ג.

which are what establish the Sanctuary and the Mishkan, so that there can be a descent and drawing down of the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, from the World of Atzilus (Emanation) to Beriah, Yetzirah and Asiyah; for this is the matter of the Mishkan and the Sanctuary, as is written in Sefer Shel Beinonim (Tanya), chapter 53.

3 והרי באמת אין ערוך ביניהם שישכון אור א"ס בבי"ע שהם בעלי גבול ומחודשים יש מאין וכמ"כ [וכמו כן] בכדי שיהי' [שיהיה] התגלות מהמאציל ב"ה באצילות שהרי האצי' ג"כ אין ערוך כלל לגבי המאציל א"ס ב"ה הנה כ"ז [כל זה] כוננו ידיך,

Yet in truth there is no comparison between them, that the Infinite Light (Or Ein Sof) should dwell in Beriah, Yetzirah and Asiyah, which are bounded and newly brought into being as something from nothing. And so too, for there to be a revelation from the Emanator, blessed be He, in Atzilus: for Atzilus too bears no comparison at all to the Emanator, the Infinite One (Ein Sof), blessed be He. All this is "Your hands established."

ועיין מ"ש מזה ע"פ עיני כל אליך ישברו כו' פותח את ידיך

And see what is written about this on [the verse] "The eyes of all look to You with hope," etc., "You open Your hands":

דהיינו שצריך לעשות כלי בנפש שיוכל לקבל גילוי אור א"ס, ועמ"ש מזה ג"כ בת"א [בתורה אור] פ' משפטים בד"ה לא תהיה משכלה ועקרה בענין כוס ישועות כו' (ועיין מזה בעמה"מ [בעמק המלך] ש"ו [שער ו'] ס"פ ס"ו ושער י"ד פרק פ"ה).

that is, one must make a vessel in the soul that can receive the revelation of the Infinite Light. And see what is written about this also in Torah Ohr, Parshas Mishpatim, in the discourse beginning "None shall miscarry or be barren," on the matter of "the cup of salvations," etc. (And see about this in Emek HaMelech, Shaar 6, end of chapter 66, and Shaar 14, chapter 85.)

ולפי שעשיית כלי זה זהו ע"י בחי' גבורה כענין לעולם ירגיז אדם יצ"ט [יצר טוב] על יצה"ר [יצר הרע] ע"כ זהו ענין ג' הלוים.

And because the making of this vessel is through the level of Gevurah (restraint), as in the matter of "A person should always stir up his good inclination against his evil inclination," therefore this is the matter of the three Levites.

ובגמרא פ"ק [פרק קמא] דכתובות דף ה' סע"א [סוף עמוד א] דרש בר קפרא גדולים מעשה צדיקים יותר ממעשה שמים וארץ דאלו במעשה שמים וארץ כתיב אף ידי יסדה ארץ וימיני טפחה שמים (ישעי' [ישעיה] סי' מ"ח)

And in the Gemara, the first chapter of Kesubos, folio 5, end of side a: Bar Kappara expounded: Greater are the works of the righteous than the work of heaven and earth; for of the work of heaven and earth it is written, "My hand, too, founded the earth, and My right hand spanned the heavens" (Isaiah, chapter 48),

היינו חד יד בחד מעשה וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] נטה שמאלו וברא ארץ ונטה ימינו וברא שמים ואלו במעשה ידיהם של צדיקים כתיב מכון לשבתך פעלת ה' מקדש אדני כוננו ידיך.

that is, one hand for one work, as our Sages, of blessed memory, said: "He stretched out His left hand and created the earth; He stretched out His right hand and created the heavens"; whereas of the work of the hands of the righteous it is written, "The foundation for Your dwelling that You, Havayah, have made; the Sanctuary, Ado-nai, that Your hands established."

היינו שגם בחד מעשה דהיינו בהמ"ק [בית המקדש] כתב שני ידים כן פי' התוספות שם והובא ג"כ בפרש"י [בפירש רש"י / בפירוש רש"י] בחומש (פ' בשלח ט"ו י"ז).

That is, even in one work, namely the Holy Temple, it writes two hands. So Tosafos explain there; and it is also cited in Rashi's commentary on the Chumash (Parshas Beshalach, 15:17).

ועיין במהרש"א בכתובות שם בח"א [בחלק א'] הפי' דבמעשה שמים וארץ לא נתחברו עדיין הב' ידות יחד שהם החו"ג [החסד וגבורה] אלא השמים שמים לה' כו' אבל ע"י מעשה הצדיקים מחברים ב' הבחי' יחד כו',

And see the Maharsha on Kesubos there, in the Chiddushei Aggados, the explanation that in the work of heaven and earth the two hands, which are Chesed (kindness) and Gevurah, had not yet been joined together; rather, "The heavens are heavens unto Havayah," etc.; but through the work of the righteous they join the two levels together, etc.;

ושלכן נעשה המשכן ע"י בצלאל ואהליאב שבצלאל הוא בצל אל חסד אל כל היום ואהליאב למטה דן מבחי' גבורה כו' והיינו לצרף מדת הגבורה אל החסד והרחמים כו' ע"ש.

and that this is why the Mishkan was made through Betzalel and Oholiav: for Betzalel is "in the shadow of E-l" (betzel E-l), "The kindness of E-l [endures] all the day," and Oholiav, of the tribe of Dan, is from the level of Gevurah, etc.; that is, to join the attribute of Gevurah to Chesed and compassion, etc. See there.

4 ודבריו עולים בקנה אחד עם מ"ש ברבות וארא פי"ב ע"פ כל אשר חפץ ה' עשה בשמים ובארץ כו' ע"ש.

And his words accord with what is written in the Midrash Rabbah, Va'era, chapter 12, on [the verse] "Whatever Havayah desired He has done, in the heavens and on the earth," etc. See there.

וביאור הדבר כי שמים הם בחי' מקיפים היינו בחי' סוכ"ע וזהו וימיני טפחה שמים ימינך ה' נאדרי בכח. הוא כח אור א"ס ב"ה שבלי גבול כו'.

And the explanation of the matter: the heavens are the level of the encompassing [lights] (makifim), that is, the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin). And this is [the meaning of] "And My right hand spanned the heavens": "Your right hand, Havayah, is glorious in power"; this is the power of the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, which is without limit, etc.

אבל בחי' ארץ שהיא בחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] מלכותך מלכות כל עולמים כמ"ש בד"ה והיה מספר בנ"י [בני ישראל] מקבלת מבחי' שמאלו ע"ד שאמר לעולמו די כו' שיהי' [שיהיה] הכל בבחי' גבול ותכלית.

But the level of earth, which is the level of the light that fills all worlds (memalei kol almin), "Your kingship is a kingship over all worlds" (as is written in the discourse beginning "And the number of the children of Israel shall be"), receives from the level of His left hand, in the manner of "He said to His world, 'Enough!'" etc., so that everything should be in a state of limit and end.

(ועיין מענין אף ידי כו' וימיני כו' בחגיגה פ"ב [פרק ב'] ד"ב ע"א מנחות דל"ו סע"ב [סוף עמוד ב] רבות בראשית ס"פ א' בחקתי פל"ו.

(And see on the matter of "My hand, too," etc., "and My right hand," etc., in Chagigah, chapter 2, folio 12a; Menachos, folio 36, end of side b; the Midrash Rabbah, Bereishis, end of chapter 1; Bechukosai, chapter 36;

באיכה ס"ח א' בד"ה מעשה במרים בת נחתום. זח"א [זהר חלק א] ד"ל ע"א ח"ב [חלק ב'] ד"כ ע"א פ' בא דף ל"ז א' יתרו פ"ג [דף פ"ג] ב'. ח"ג [חלק ג'] פנחס דרמ"ז א').

in Eichah, folio 68a, in the passage beginning "It once happened with Miriam the daughter of Nachtom"; the Zohar, Part I, folio 30a; Part II, folio 20a; Parshas Bo, folio 37a; Yisro, folio 83b; Part III, Pinchas, folio 247a.)

אבל ע"י מעשה הצדיקים מחברים השני ידים דהיינו שממשיכים גילוי האור מבחי' סוכ"ע בבחינת ממכ"ע [ממלא כל עלמין] והכלי לגילוי זה זהו ענין מקדש ה'.

But through the work of the righteous they join the two hands; that is, they draw down the revelation of the light from the level of sovev kol almin into the level of memalei kol almin. And the vessel for this revelation is the matter of the Sanctuary of G-d,

שהוא הכלי להיות בו גילוי קדש העליון סוכ"ע. והוא בחינת ציון (עיין ברבות ר"פ קדושים ובזח"ג [ובזהר חלק ג] ס"פ האזינו דרצ"ו ע"ב. ובמא"א [ובמאורי אור] אות מ"ם ססע' [סוף סעיף] פ"ט).

which is the vessel in which there is to be the revelation of the supernal holiness, sovev kol almin. And it is the level of Zion (see the Midrash Rabbah, beginning of Parshas Kedoshim; the Zohar, Part III, end of Parshas Haazinu, folio 296b; and Me'orei Or, the letter mem, end of section 89).

וזהו כוננו ידיך. וזהו ג"כ משארז"ל [מה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] (בסנהדרין פרק חלק דצ"ב ע"א ובפ"ה דברכות דל"ג ע"א) גדול מקדש שניתן בין שתי אותיות שנאמר פעלת ה' מקדש אד' כו'

And this is [the meaning of] "Your hands established." And this is also [the meaning of] what our Sages, of blessed memory, said (in Sanhedrin, chapter Chelek, folio 92a, and in Berachos, chapter 5, folio 33a): "Great is the Sanctuary, for it was placed between two letters, as it is said, 'You have made, Havayah; the Sanctuary, Ado-nai,'" etc.

דהיינו שמחבר שתי השמות הוי' אד' שהוא סוכ"ע וממכ"ע [וממלא כל עלמין] שהם שורש חו"ג [חסד וגבורה] כו'.

That is, it joins the two Names, Havayah [and] Ado-nai, which are sovev kol almin and memalei kol almin, which are the root of Chesed (kindness) and Gevurah (restraint), etc.

ובזח"ג [ובזהר חלק ג] שלח קס"א ב' פי' מקדש אד' ע"ד ועתה יגדל נא כח אד' כו' ע"ש ועמ"ש לקמן פ' שלח ע"פ ועתה יגדל נא כח.

And in the Zohar, Part III, Shelach, folio 161b, it explains "the Sanctuary, Ado-nai" along the lines of "And now, let the power of Ado-nai be great," etc. See there. And see what is written below, in Parshas Shelach, on [the verse] "And now, let the power be great."

5 והנה כח היינו ג"כ ב"פ [ב' פעמים] יד והיינו התחברות ב' בחי' יד להיות לאחדים ע"ד ימינך ה' נאדרי בכח.

Now, koach ("power") is also twice yad ("hand"): that is, the joining of two levels of "hand" so that they become one, in the manner of "Your right hand, Havayah, is glorious in power (koach)."

וזהו ג"כ ענין גדולה דעה שניתנה בין שתי אותיות כי ונועדתי לך שמה אותיות ונודעתי שהחיבור הוא ע"י הדעת ועמ"ש בד"ה במדבר סיני באהל מועד.

And this is also the matter of "Great is knowledge (de'ah), for it was placed between two letters"; for "And I will meet with you there" (venoadti) has the letters of venodati ("and I will be known"), [showing] that the joining is through Daas (knowledge). And see what is written in the discourse beginning "In the wilderness of Sinai, in the Tent of Meeting."

וזהו ג"כ ענין ג' ידות אף שבגמרא לא נזכר רק שתי ידים שהן חו"ג [חסד וגבורה] אלא כי המחבר ב' הבחי' יחד זהו התפארת קו האמצעי שמחבר חו"ג [חסד וגבורה] להיות לאחדים

And this is also the matter of the three hands. Even though in the Gemara only two hands are mentioned, which are Chesed (kindness) and Gevurah (restraint), [there are three], because what joins the two levels together is Tiferes (beauty), the middle line, which joins Chesed and Gevurah so that they become one.

והוא ענין הדעת שמחבר חו"ב [חכמה ובינה] כענין הפעם ילוה כדלקמן.

And it is the matter of Daas, which joins Chochmah (wisdom) and Binah (understanding), as in the matter of "This time [he] will be joined," as [will be explained] below.

והיינו ע"י ששרשו למעלה מבי הבחי' ועולה עד הכתר (ועמ"ש באג"ה [באגרת הקודש] ע"פ והיה מעשה הצדקה שלום).

And this is because its root is above the two levels and rises up to Keser (the Crown) (and see what is written in Iggeres HaKodesh on [the verse] "And the work of charity shall be peace").

והיינו שלהיות המשכת אור הסוכ"ע בממכ"ע [בממלא כל עלמין] צ"ל ע"י המשכה מאור א"ס ב"ה ממש שלמעלה גם מבחי' סוכ"ע כו' וזהו ענין יד הרמה.

That is: for the light that encompasses all worlds (sovev kol almin) to be drawn down into the light that fills all worlds (memalei kol almin), it must be through a drawing down from the very Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, which is above even the level of sovev kol almin, etc. And this is the matter of the uplifted hand.

וכענין כי גאה גאה כו' ועמ"ש בתא [בתורה אור] פ' בשלח סד"ה אשירה להוי'. וגבי מגלת אסתר סד"ה לבסומי בפוריא גבי כי יד על כס י"ה כו' ע"ש.

And [it is] as in the matter of "For He is exalted, exalted," etc. And see what is written in Torah Ohr, Parshas Beshalach, at the end of the discourse beginning "I will sing to Havayah"; and on Megillas Esther, at the end of the discourse beginning "To become intoxicated on Purim," on "For a hand is on the throne of Kah," etc. See there.

ובזה יתורץ דלכאורה עדיין אין התירוץ מספיק מ"ש התוספות בכתובות שם אבל במעשה צדיקים בחד מעשה כמו בית המקדש כתב תרתי ידים עכ"ל [עד כאן לשונו].

And with this [the following] will be resolved: for seemingly the answer is still not sufficient, [namely] what Tosafos wrote in Kesubos there: "But in the work of the righteous, in one work, such as the Holy Temple, it writes two hands"; end of quote.

דיש להקשות ע"ז דהא מבואר ברבות (נשא פי"ב דרמ"ט ע"ג [עמוד ג']) ע"פ ביום כלות משה להקים את המשכן.

For one can raise a difficulty against this: it is explained in the Midrash Rabbah (Nasso, chapter 12, folio 249, column c) on [the verse] "On the day that Moshe finished setting up the Mishkan":

את המשכן שהוא שקול כנגד העולם כו' כיצד כתיב בראשית ברא אלקים את השמים כו'

"the Mishkan," that it is equivalent to the world, etc. How so? It is written, "In the beginning G-d created the heavens," etc.,

וכתיב נוטה שמים כיריעה (תהלים ק"ד) ובמשכן כתיב ועשית יריעות עזים לאהל כו' ע"ש באריכות.

and it is written, "Who stretches out the heavens like a curtain" (Psalms 104); and of the Mishkan it is written, "And you shall make curtains of goats' hair for a tent," etc. See there at length.

וכיון שכן שיריעות המשכן הם כמו בחי' שמים ושאר הדברים שבמשכן הם כמו הדברים שיש בארץ ע"ש במדרש.

And since this is so, that the curtains of the Mishkan are like the level of heaven, and the other things in the Mishkan are like the things that are on earth (see there in the Midrash),

וא"כ אע"פ [אף על פי] שכתב במשכן תרתי ידים אין זה תרתי ידים בדבר אחד כ"א תרתי ידים שבעולם מאחר שבמשכן יש ג"כ שמים ובחי' ארץ.

then, even though of the Mishkan it writes two hands, this is not two hands in one thing, but rather the two hands that are in the world, since in the Mishkan there is also heaven and the level of earth.

א"כ תרתי ידיך דכתיב גבי מקדש היינו ימין לבחי' שמים שהם יריעות המשכן ובחי' שמאל לבחי' ארץ שבמשכן.

If so, the two hands of "Your hands," written of the Sanctuary, are the right [hand] for the level of heaven, which is the curtains of the Mishkan, and the level of the left [hand] for the level of earth that is in the Mishkan.

6 ובמה גדולים מעשה צדיקים ממעשה שמים וארץ. אעכצ"ל [אלא על כרחך צריך לומר] עיקר הפירוש דבמקדש נתחברו ממש ב' בחי' הידים כביכול והיו לאחדים

So in what way are the works of the righteous greater than the work of heaven and earth? Rather, perforce we must say that the main explanation is that in the Sanctuary the two levels of the hands, as it were, were truly joined and became one;

והיינו המשכת והתגלות אור הסוכ"ע שנק' ימין בבחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] הנק' שמאל כמ"ש אתה גבור לעולם אד'.

that is, the drawing down and revelation of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), which is called "right," into the level of the light that fills all worlds (memalei kol almin), which is called "left," as it is said, "You are mighty forever, Ado-nai."

7 וכתיב כבוד מלכותך יאמרו וגבורתך ידברו שלהיות בחי' מלכותו שהוא ממכ"ע [ממלא כל עלמין] זהו ע"י גבורות וצמצומים כו'

And it is written, "They shall speak of the glory of Your kingship and tell of Your might": for the level of His kingship (Malchus), which is the light that fills all worlds (memalei kol almin), to come about is through gevuros (restraints) and contractions (tzimtzumim), etc.

אבל ע"י מעשה צדיקים ממשיכים גילוי שם הוי' ממש בשם אדנ' כמ"ש והוי' בהיכל קדשו היכל גימטריא אדנ"י כו' ולכן במקדש היו אומרים את השם ככתבו משא"כ במדינה בכינויו.

But through the work of the righteous they draw down the revelation of the very Name Havayah into the Name Ado-nai, as it is written, "And Havayah is in His holy Temple (heichal)": heichal has the numerical value of Ado-nai, etc. Therefore in the Sanctuary they would pronounce the Name as it is written, whereas in the provinces [they said it] by its substitute name.

והתחברות זו של ב' ידיו כביכול זהו ע"י בחי' יד הרמה כו' שבחי' זו הוא המשכת הגלוי בפנימית

And this joining of His two hands, as it were, is through the level of the uplifted hand, etc.; for this level is the drawing down of the revelation in the inner dimension (pnimiyus).

(ועיין עוד מענין תביאמו כו' מכון לשבתך כו' פ"ה דכתובות ס"ב ב' פ"ח [פרק חן] דב"ב [דבבא בתרא] קי"ט ב'. באבות ס"פ שנו חכמים. ירושלמי פ"ד דברכות על משנה יכוין את לבו כנגד בית קדה"ק [קודש הקדשים]. רבות תצוה פל"ח קל"ד ב'.

(And see further on the matter of "You will bring them," etc., "the foundation for Your dwelling," etc., in Kesubos, chapter 5, folio 62b; Bava Basra, chapter 8, folio 119b; in Avos, at the end of the chapter "The Sages taught"; the Jerusalem Talmud, Berachos, chapter 4, on the Mishnah "He should direct his heart toward the Holy of Holies"; the Midrash Rabbah, Tetzaveh, chapter 38, folio 134b;

במדבר פ"ד דרי"ז ב' נשא פי"ב דרמ"ט ג'. בשה"ש [בשיר השירים] רבה כ"ה א' ס"פ כמגדל דויד. ובפתיחתא דאיכה ד"ה רבי יצחק פתח תחת אשר לא עבדת. ובשה"ש [ובשיר השירים] רבה ס"פ עמודיו עשה כסף דכ"ב ב'.

Bamidbar, chapter 4, folio 217b; Nasso, chapter 12, folio 249c; in Shir HaShirim Rabbah, folio 25a, at the end of [the passage on] "Like the tower of David"; and in the Pesichta of Eichah, the passage beginning "Rabbi Yitzchak opened: 'Because you did not serve'"; and in Shir HaShirim Rabbah, at the end of [the passage on] "He made its pillars of silver," folio 22b;

זח"א [זהר חלק א] וישב קפ"ג סע"א [סוף עמוד א]. פ' פנחס דרכ"א א'. ומענין ג' ידות פ' עקב דף ער"ב סע"ב [סוף עמוד ב] ובפי' הרמ"ז [הרב משה זכות] שם ועמ"ש ע"פ שאו ידיכם קדש בד"ה צאינה וראינה):

the Zohar, Part I, Vayeshev, folio 183, end of side a; Parshas Pinchas, folio 221a. And on the matter of the three hands: Parshas Eikev, folio 272, end of side b, and in the Ramaz's commentary there. And see what is written on [the verse] "Lift up your hands [in] holiness," in the discourse beginning "Go out and gaze.")

8 קיצור. ענין מקדש אדנ"י פי' האריז"ל [האר"י זכרונו לברכה] שהוא ענין עשית הכלי לקבל גילוי אור א"ס והיינו ע"י ידיך.

Summary. The matter of "the Sanctuary, Ado-nai": the Arizal, of blessed memory, explains that it is the matter of making the vessel to receive the revelation of the Infinite Light (Or Ein Sof); and this is through "Your hands."

ובגמרא מבואר ג"כ שבמעשה המקדש נתחברו ב' ידים כביכול שהם סוכ"ע וממכ"ע [וממלא כל עלמין] והתחברות חו"ג [חסד וגבורה] זהו ע"י קו האמצעי דעת תפארת כו' וזהו ענין ג' ידות יד הגדולה יד החזקה יד הרמה:

And in the Gemara it is also explained that in the making of the Sanctuary two hands, as it were, were joined, which are the light that encompasses all worlds (sovev kol almin) and the light that fills all worlds (memalei kol almin). And the joining of Chesed (kindness) and Gevurah (restraint) is through the middle line, Daas (knowledge) [and] Tiferes (beauty), etc. And this is the matter of the three hands: the great hand, the strong hand, the uplifted hand.

9 ב והנה ג' ידות הם ג' בחי' צמצום והתפשטות והמשכה (כי הנה צמצום והתפשטות והמשכה הם ג' בחי' יו"ד ה"א וא"ו דשם הוי'

2. Now, the three hands are three levels: contraction (tzimtzum), expansion and drawing down. (For contraction, expansion and drawing down are the three levels of the yud, hei and vav of the Name Havayah;

ולכן הם המכוננים מקדש ה' שהוא ה' אחרונה דשם הוי' וזהו ג"כ ענין ג' פעמים קדוש עד שנמשך להיות מלא כל הארץ כבודו כמ"ש בד"ה רני ושמחי. ובביאור ע"פ ונקדשתי.

therefore they are what establish the Sanctuary of G-d, which is the final hei of the Name Havayah. And this is also the matter of the three times "holy," until it is drawn down to be "the whole earth is full of His glory," as is written in the discourse beginning "Sing and rejoice," and in the explanation on [the verse] "And I shall be sanctified."

אך שייכות ג' בחי' הנ"ל לענין ג' ידות י"ל [יש לומר] ע"פ מ"ש הרמ"ז [הרב משה זכות] פ' עקב שם דפי' יד היינו ד' אותיות שם הוי' והמלוי דשם הוי' שהוא יוד אותיות ויש ג' מילואים ע"ב [שם ע"ב] ס"ג [שם ס"ג] מ"ה [שם מ"ה] הן ג' ידות

But the connection of the three levels mentioned above to the matter of the three hands may be explained according to what the Ramaz writes on Parshas Eikev there: that yad ("hand") means the four letters of the Name Havayah and the filling of the Name Havayah, which is ten letters; and there are three fillings, [the Names] Av (72), Sag (63) [and] Mah (45); these are the three hands.

וידוע דשם ע"ב בחכמה שהוא יו"ד דשם ושם ס"ג בבינה שהוא ה' ראשונה דשם ושם מ"ה בז"א שהוא וא"ו כו') והן הן מדרגות ג' לוים נושאי המשכן גרשון וקהת ומררי.

And it is known that the Name Av is in Chochmah (wisdom), which is the yud of the Name; the Name Sag in Binah (understanding), which is the first hei of the Name; and the Name Mah in Z'eir Anpin (the emotive attributes), which is the vav, etc.) And these are the very levels of the three Levites who carried the Mishkan: Gershon, Kehas and Merari.

ולכן כאשר ילדה לאה את לוי אמרה הפעם ילוה אישי אלי כי ילדתי לו שלשה בנים

Therefore, when Leah bore Levi, she said, "This time my husband will be joined to me, for I have borne him three sons"

(ועמ"ש מזה בפ' ויחי ע"פ יהודה אתה ובפ' ויצא בד"ה וללבן שתי בנות) כי לאה היא אם הבנים שהן ו"ק [ו' קצוות] דאצי' ראובן חסד כו'

(and see what is written about this in Parshas Vayechi, on [the verse] "Yehudah, you," and in Parshas Vayetzei, in the discourse beginning "And Lavan had two daughters"); for Leah is the mother of the sons, who are the six extremities (vav ketzavos) of Atzilus: Reuven is Chesed (kindness), etc.;

ולאה היא בחי' מחשבה חיצוניות בינה שהיא אם ומקור לששה מדות שכולם מתפשטים ונולדים ע"י המחשבה ועמ"ש בד"ה אלה פקודי המשכן בענין פי' מי ברא אלה.

and Leah is the level of thought, the outer dimension (chitzoniyus) of Binah, which is the mother and source of the six emotive attributes (middos), all of which spread forth and are born through thought. And see what is written in the discourse beginning "These are the accounts of the Mishkan," on the meaning of "Who created these."

10 וזהו שם הגדולה לאה פי' שם ה' גדולה כו' ועיין ברבות ויצא פ"ע,

And this is [the meaning of] "the name of the elder (hagedolah) was Leah": that is, the name of the great hei (hei gedolah), etc. And see the Midrash Rabbah, Vayetzei, chapter 70.

ופי' ילוה אישי אלי הענין כי הנה עיקר התהוות כל העולמות אבי"ע [אצילות בריאה יצירה עשיה] השורש הוא מבחי' מחשבה דהיינו מה שעלה במחשבה לפניו ית' אין מלך בלא עם

And the meaning of "my husband will be joined to me": the matter is that the root of the essential coming into being of all the worlds, Atzilus, Beriah, Yetzirah and Asiyah, is from the level of thought, that is, what arose in thought before Him, may He be blessed, [that] "there is no king without a people,"

וכמאמר אנא אמלוך מן מחשבה. א' הזאת נשתלשלו ונבראו כל העולמות עם כל פרטי התחלקות אבי"ע [אצילות בריאה יצירה עשיה].

as in the saying, "I shall reign." From this one thought all the worlds descended in a chain (hishtalshelus) and were created, with all the details of the division of Atzilus, Beriah, Yetzirah and Asiyah.

אך באמת מה שיהיה לו רצון אנא אמלוך זהו ג"כ רק כמ"ש ה' מלך גאות לבש

But in truth, that He should have a will, "I shall reign," is also only as it is written, "Havayah reigns; He is clothed in majesty":

שאינו כמו מלך בשר ודם דשייך רצון באמת כו' משא"כ למעלה הוא רק בחי' לבוש וכמש"ל [וכמה שכתוב לעיל].

that is, it is not like a king of flesh and blood, to whom will truly applies, etc.; whereas Above it is only the level of a garment, as was explained above.

11 ולכן בכדי שיהיה המשכת רצון עליון ב"ה בבחי' מחשבה זו ע"ז אמרה וביקשה לאה הפעם ילוה אישי אלי להיות התחברות ממש א"ס ב"ה במחשבה זו

Therefore, in order that there be a drawing down of the supernal will, blessed be He, into this level of thought, Leah said and asked for this: "This time my husband will be joined to me," that there be a real joining of the Infinite One (Ein Sof), blessed be He, with this thought.

והיינו ילוה אישי ע"ד ביום ההוא תקראי אישי

And this is "my husband (ishi) will be joined," along the lines of "On that day you will call [Me] 'my husband' (ishi)."

ועמ"ש מזה סד"ה ואשה כי תדור גם כי יעקב הוא בריח התיכון מבריח מן הקצה אל הקצה שהוא התחברות והמשכת אור א"ס ב"ה בעולמות. (ועמ"ש מזה בפ' צו)

And see what is written about this at the end of the discourse beginning "And if a woman vows"; also, that Yaakov is "the middle bar" that "runs from end to end," which is the joining and drawing down of the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, into the worlds. (And see what is written about this in Parshas Tzav.)

והיינו הפעם דוקא ע"י בחי' לוי

And this is [the meaning of] "this time": specifically through the level of Levi.

וכמ"ש ברבות ויצא פע"א ע"פ על כן קראה שמו לוי לוי זה עתיד ללות את הבנים לאביהם שבשמים ועיין מזה בזח"ב [בזהר חלק ב'] שמות י"ט א' משפטים ק"ד א'.

As is written in the Midrash Rabbah, Vayetzei, chapter 71, on [the verse] "Therefore she called his name Levi": "Levi: this one is destined to accompany (lalvos) the children to their Father in heaven." And see about this in the Zohar, Part II, Shemos, folio 19a; Mishpatim, folio 104a.

ולפ"ז [ולפי זה] שורש בחי' לוי הוא הדעת שהוא המחבר חו"ב [חכמה ובינה] וכן תפארת המחבר חו"ג [חסד וגבורה],

According to this, the root of the level of Levi is Daas (knowledge), which is what joins Chochmah (wisdom) and Binah (understanding), and likewise Tiferes (beauty), which joins Chesed (kindness) and Gevurah (restraint).

וכן יש פי' בפרדס בעה"כ [בערכי הכינויים] ערך לוי ע"פ מאמר הזח"ג [הזהר חלק ג] פ' שלח (דקע"ד א') ובפ' שמות (די"א סע"ב [סוף עמוד ב]) בפי' וילך איש מבית לוי אתר דחכמה עילאה וההוא נהר מתחברן כחדא ולא מתפרשין לעלמין כו' ההי"ד [הדא הוא דכתיב] לויתן זה יצרת כו' ע"ש.

And so there is an explanation in the Pardes, in Erchei HaKinuyim, under the entry "Levi," based on the statement of the Zohar, Part III, Parshas Shelach (folio 174a), and in Parshas Shemos (folio 11, end of side b), explaining "And a man of the house of Levi went": "the place of supernal Chochmah and that river are joined together as one and never part," etc.; as it is written, "This Leviathan You formed," etc. See there.

ובמק"מ [ובמקדש מלך] בפ' שמות שם בשם הרח"ו [הרבי חיים ויטאל] שמלווה תמיד כו'.

And in the Mikdash Melech on Parshas Shemos there, in the name of Rabbi Chaim Vital: that it accompanies constantly, etc.

12 וכמ"ש בפע"ח [בפרי עץ חיים] שער הק"ש [הקריאת שמע] פ"ו שזיווג חו"ב [חכמה ובינה] הוא תדירי ואינו נפסק לעולם כי אם יתבטל רגע אי יתבטלו כל העולמות

And as is written in Pri Etz Chaim, Shaar Kerias Shema, chapter 6: that the union of Chochmah (wisdom) and Binah (understanding) is constant and never ceases, for if it were to cease for one moment, all the worlds would cease [to exist].

כי הנה ההשתלשלות וההתהוות מאין ליש צ"ל תמיד כמ"ש בספ"ב [בספר של בינונים] ח"ב [חלק ב'] ולא מאין ליש גשמי בלבד אלא אפילו רוחניים

For the chain of descending worlds (hishtalshelus) and the coming into being from nothing to something must be constant, as is written in Sefer Shel Beinonim, Part II; and not only from nothing to physical something, but even [to] spiritual [things].

וזהו ענין יחוד חו"ב [חכמה ובינה] כי החכמה מאין תמצא וחכמה כח מ"ה [מה] ביטול

And this is the matter of the union of Chochmah and Binah: for "Chochmah is found from nothing (ayin)," and Chochmah is koach mah ("the power of 'what'"), self-nullification (bittul).

ולכן אין אור א"ס שורה אלא בחכמה ועמ"ש מזה בפ' ואתחנן בד"ה ואהבת את

Therefore the Infinite Light (Or Ein Sof) rests only in Chochmah. (And see what is written about this in Parshas Va'eschanan, in the discourse beginning "And you shall love.")

ואפילו בבינה אינו שורה אור א"ס אלא ע"י ההתלבשות בחכמה וחכמה מתלבשת בבינה והיינו כי בינה נק' יש ויחוד חו"ב [חכמה ובינה] היינו ההמשכה מאין ליש כו'.

And even in Binah the Infinite Light rests only through being enclothed in Chochmah, and Chochmah is enclothed in Binah. That is, Binah is called "something" (yesh), and the union of Chochmah and Binah is the drawing down from nothing to something, etc.

13 וצ"ל המשכה זו תדיר ממש, ויחוד זה היינו ע"י חו"ב [חכמה ובינה] כי היש דבינה נכלל ובטל באין דחכמה

And this drawing down must be truly constant. And this union is through Chochmah (wisdom) and Binah (understanding): for the "something" of Binah is included and nullified in the "nothing" of Chochmah.

ושם אין היש נפרד ח"ו [חס ושלום] אלא שע"י הוא מקור להשפעה מאין ליש ממש וכמ"ש ונהר יוצא מעדן כו' ומשם יפרד כו'

And there the "something" is not separate, G-d forbid; but through this it is a source for the flow from nothing to actual something, as it is written, "And a river goes out from Eden," etc., "and from there it divides," etc.

ולכן יחוד חו"ב [חכמה ובינה] נק' בית לוי ילוה אישי אלי דלא מתפרשין לעלמין, משא"כ יחוד תפארת ומלכות שמתחברים לזמנים

Therefore the union of Chochmah and Binah is called "the house of Levi," "my husband will be joined to me," for "they never part"; which is not so with the union of Tiferes (beauty) and Malchus (sovereignty), which are joined [only] at times.

והוא עד"מ המחשבה היא נובעת בתמידות מהשכל וזהו בחי' ונהר יוצא מעדן שיוצא ונמשך תדיר משא"כ ההמשכה בדבור הוא לזמנים עת לחשות ועת לדבר (ועמ"ש מזה בביאור ע"פ עד הגל הזה)

And it is, by way of analogy, [like this]: thought flows constantly from the intellect, and this is the level of "And a river goes out from Eden," which goes out and flows constantly; whereas the drawing down into speech is at times: "a time to be silent and a time to speak" (and see what is written about this in the explanation on [the verse] "This mound is witness").

אך מ"ש הפעם ילוה. מלבד שי"ל [שיש לומר] הפעם ע"י לוי דייקא וכדפי' בפרדס ערך לוי שהוא בחי' הדעת המחבר ומזווג חו"ב [חכמה ובינה].

But as for what is written, "This time [he] will be joined": besides that "this time" may be explained [as] specifically through Levi, as the Pardes explains under the entry "Levi," that he is the level of Daas (knowledge), which joins and unites Chochmah and Binah,

עוד זאת כי עם היות יחוד חו"ב [חכמה ובינה] הוא תדירי אך להיות יחוד פנימי דחו"ב [דחכמה ובינה] אינו תדיר כ"א לזה צריך העלאת מ"ן [מיין נוקבין] כמ"ש בפע"ח [בפרי עץ חיים] שם ופי"א [ופרק י"א]

there is this further [point]: although the union of Chochmah and Binah is constant, the inner union of Chochmah and Binah is not constant; rather, for this there is need of an elevation of mayin nukvin (feminine waters), as is written in Pri Etz Chaim there and in chapter 11.

וז"ש [וזהו שכתוב] ויניחהו בג"ע [בגן עדן] לעבדה ולשמרה בשני ההין להמשיך האור בשני ההין דשם

And this is [the meaning of] what is written, "And He placed him in the Garden of Eden to work it and to guard it," with two letters hei: to draw down the light into the two letters hei of the Name.

ואף שבלאי"ה [שבלאו הכי] ונהר יוצא כו' תמיד דלא פסיק מימוי לעלמין זהו רק כפי הקצוב להחיות העולמות אבל צ"ל לעבדה להמשיך תוספת ורבוי אור כו' וזהו הפעם ילוה כו',

And although even without this "a river goes out," etc., constantly, "whose waters never cease," this is only according to the measure allotted to give life to the worlds; but there must be "to work it," to draw down an addition and increase of light, etc. And this is "This time [he] will be joined," etc.;

וזהו מה שנתבאר לעיל בפי' ילוה אישי שיהיה המשכת רצון העליון ב"ה בבחי' מחשבה זו כו' וזהו ענין פסוק ראשון דק"ש [דקריאת שמע] למס"נ [למסירות נפש] באחד שעי"ז דייקא ממשיכים יחוד פנימי דחו"ב [דחכמה ובינה].

and this is what was explained above on the meaning of "my husband will be joined": that there be a drawing down of the supernal will, blessed be He, into this level of thought, etc. And this is the matter of the first verse of the Shema, to give over one's soul (mesirus nefesh) in [the word] "One," for specifically through this the inner union of Chochmah and Binah is drawn down.

14 וזהו ג"כ עבודת הלוי וכמ"ש ועבד הלוי הוא. הוא היינו בינה והיינו שמחבר ומייחד חו"ב [חכמה ובינה].

And this is also the service of the Levite, as it is written, "And the Levite, he (hu) shall perform the service." "He" (hu) is Binah (understanding); that is, he joins and unites Chochmah (wisdom) and Binah.

וענין זה הוא כמ"ש בזהר דלוי מענין לויתן.

And this matter is as is written in the Zohar, that Levi is related to Leviathan.

ופי' לויתן זה יצרת לשחק בו הנה מבואר בסדור בדרוש ברכת הזימון וגם הנה השחוק והתענוג נמשך מביטול היש (וכמ"ש במ"א בפי' פנחס ע"פ צו את בני ישראל)

And the meaning of "This Leviathan You formed to play with" is explained in the Siddur, in the discourse on the blessing of the zimun; and also, laughter and delight (taanug) are drawn from the nullification of the "something" (bittul hayesh) (as is written elsewhere, in Parshas Pinchas, on [the verse] "Command the children of Israel");

ומה שנקי ביטול היש לויתן היינו כנ"ל דלוי ולויתן לשון חיבור והתאחדות היש עם האין שזהו ענין יחוד חו"ב [חכמה ובינה].

and the reason the nullification of the "something" is called Leviathan is, as mentioned above, that Levi and Leviathan are an expression of the joining and uniting of the "something" with the "nothing," which is the matter of the union of Chochmah and Binah.

וכמ"כ [וכמו כן] מלמטה למעלה היינו שהיש בטל באין וזהו בחי' לויתן ונוני ימא

And likewise from below upward: that is, that the "something" is nullified in the "nothing"; and this is the level of Leviathan and "the fish of the sea."

וכמ"ש במ"א בפ' בשלח ע"פ אז ישיר משה. בענין ההפרש שבין יבשה לים שהברואים שבים אינם נראים לחוץ כו' והיינו בחי' היש הבטל ממש באין משא"כ הברואים שביבשה היש הוא דבר נפרד כו' וע"ש שזהו ממש בחי' לוים והיינו כי לוי הוא בחי' לויתן.

As is written elsewhere, in Parshas Beshalach, on [the verse] "Then Moshe sang," on the matter of the difference between dry land and sea: that the creatures in the sea are not visible outside, etc., which is the level of the "something" truly nullified in the "nothing"; whereas with the creatures on dry land, the "something" is a separate thing, etc. And see there, that this is precisely the level of the Levites; that is, because Levi is the level of Leviathan.

15 וזהו ג"כ בחי' משה שנאמר בו ונחנו מה והיינו כי מן המים משיתיהו וע"ז נאמר וילך איש מבית לוי כו' ותהר ותלד כו' פי' איש מבית לוי זהו כענין הפעם ילוה אישי,

And this is also the level of Moshe, of whom it is said, "And what are we"; that is, because "I drew him out of the water." And of this it is said, "And a man of the house of Levi went," etc., "and she conceived and bore," etc.: the meaning of "a man (ish) of the house of Levi" is as in the matter of "This time my husband (ishi) will be joined."

והנה עד"ז הוא בחי' למס"נ באחד שהוא להבטל באור א"ס ב"ה ועי"ז נמשך יחוד פנימי מאין ליש כו'.

And along these lines is the level of giving over one's soul (mesirus nefesh) in [the word] "One": to become nullified in the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He; and through this the inner union is drawn down from nothing to something, etc.

16 והנה תכלית היחוד פנימי דאו"א [דאבא ואימא] שבק"ש [שבקריאת שמע] שהוא ענין יחוד י"ה הוא להמשיך מוחין לזו"נ [לזעיר אנפין ונוקבא] להיות יחוד ו"ה.

Now, the purpose of the inner union of Abba and Imma (Chochmah and Binah) in the Shema, which is the matter of the union of yud-hei, is to draw down intellect (mochin) to Z'eir Anpin (the emotive attributes) and Nukva (Malchus), so that there be the union of vav-hei.

דהיינו שכמ"כ [שכמו כן] בזו"נ [בזעיר אנפין ונוקבא] יהיה יחוד וחיבור הנ"ל והיא ההמשכה מסכ"ע [מסובב כל עלמין] בממכ"ע [בממלא כל עלמין] בבריאה כי המל' היא מקור דבי"ע,

That is, that likewise in Z'eir Anpin and Nukva there be the union and joining mentioned above; and this is the drawing down from the light that encompasses all worlds (sovev kol almin) into the light that fills all worlds (memalei kol almin) in Beriah, for Malchus is the source of Beriah, Yetzirah and Asiyah.

והיינו מ"ש בזהר פ' קרח (דקע"ח ב') ע"פ ועבד הלוי הוא כד"א [כמה דאת אמר] כי ה' הוא האלקים פי' לחבר זו"נ [זעיר אנפין ונוקבא] יחד שנק' הוי' אלקים וכמ"ש במק"מ [במקדש מלך] שם ועבודת הלוי להמשיך ליווי וחיבור זה

And this is what is written in the Zohar, Parshas Korach (folio 178b), on [the verse] "And the Levite, he shall perform the service": "As it says, 'For Havayah, He is Elokim'": meaning, to join Z'eir Anpin and Nukva together, which are called Havayah [and] Elokim, as is written in the Mikdash Melech there. And the service of the Levite is to draw down this accompaniment and joining.

וזהו מ"ש ג"כ וילך איש מבית לוי ויקח את בת לוי שהיא בחי' מל' שנק' בת לוי דאו"א [דאבא ואימא] תקינו לה כו' ובזהר משפטים דק"ד תחלת ע"א לוי חבורא דכולא.

And this is also [the meaning of] what is written, "And a man of the house of Levi went and took a daughter of Levi": she is the level of Malchus, which is called "a daughter of Levi" because Abba and Imma prepared her, etc. And in the Zohar, Mishpatim, at the beginning of folio 104a: "Levi is the joining of all."

17 וענין המשכה זו היינו ע"י ודברת בם בד"ת [בדברי תורה] ועמ"ש במ"א ע"פ עבודת הלוים ביד איתמר כו' איתמר ל' [לשון] אתמר שבגמרא אז נדברו יראי ה' אני המשנה המדברת בפיך

And this drawing down is through "and you shall speak of them," in words of Torah. And see what is written elsewhere on [the verse] "the service of the Levites under the hand of Isamar," etc.: Isamar is an expression of itmar ("it was said") in the Gemara; "Then those who fear Havayah spoke [with one another]"; "I am the Mishnah that speaks in your mouth."

ועי"ז ממשיכים ליווי וחיבור הנ"ל גם בזו"נ [בזעיר אנפין ונוקבא] והיינו ע"י שמתחלה למס"נ [למסירות נפש] באחד בק"ש [בקריאת שמע] כו' (ועמ"ש בפ' אחרי בד"ה כי ביום הזה יכפר בפי' וענין ודברת בם כו' ע"ש באריכות)

And through this the accompaniment and joining mentioned above are drawn down also into Z'eir Anpin (the emotive attributes) and Nukva (Malchus); that is, through first [having] self-sacrifice (mesirus nefesh) in [the word] "One" in the Shema, etc. (And see what is written in Parshas Acharei, in the discourse beginning "For on this day He shall make atonement," on the meaning and matter of "and you shall speak of them," etc.; see there at length.)

וזהו מן המים משיתהו וכענין נוני ימא דאזלין ביבשתא להמשיך גם למטה ביטול זה והיינו ע"י התורה כו'.

And this is "I drew him out of the water," and as in the matter of "the fish of the sea that go onto dry land": to draw down this self-nullification (bittul) also below; and this is through the Torah, etc.

וזהו ענין מקדש אד' כוננו ידיך וכמ"ש ע"פ ומקדשי תיראו שזהו בחינת התורה.

And this is the matter of "the Sanctuary, Ado-nai, that Your hands established," as is written on [the verse] "And you shall revere My Sanctuary," that this is the level of the Torah.

ועיין בלק"ת [בלקוטי תורה (להאריז"ל)] בזכרי' [בזכריה] ע"פ ביום ההוא יהיה שלעתיד בחי' ו"ה שהם זו"נ [זעיר אנפין ונוקבא] יהיו ג"כ בבחי' י"ה תרין ריעין כו'

And see the Likkutei Torah of the Arizal on Zechariah, on [the verse] "On that day there shall be": that in the time to come the level of vav-hei, which are Z'eir Anpin and Nukva, will also be at the level of yud-hei, "two companions," etc.

וז"ש [וזהו שכתוב] בזח"א [בזהר חלק א] וישב דקפ"ג סע"ב [סוף עמוד ב] דאתחברת אמא בברתא והוו כחדא.

And this is what is written in the Zohar, Part I, Vayeshev, folio 183, end of side b: "for the Mother was joined with the Daughter and they became as one."

ועמ"ש סד"ה רני ושמחי בת ועמ"ש ע"פ הזהר פ' שלח דקע"א א' ע"פ והיה ביום ההוא יצאו מים חיים מירושלים כו', ועיין עוד מענין לוים בזח"ב [בזהר חלק ב'] שמות די"ח ע"ב.

And see what is written at the end of the discourse beginning "Sing and rejoice, daughter [of Zion]," and see what is written on the Zohar, Parshas Shelach, folio 171a, on [the verse] "And it shall be on that day that living waters shall go out from Jerusalem," etc. And see further on the matter of the Levites in the Zohar, Part II, Shemos, folio 18b.

18 והנה ברוב המקומות משמע דלוים הם מבחינת גבורה וכמ"ש בפרדס שם בערך לוי.

Now, in most places the implication is that the Levites are from the level of Gevurah (restraint), as is written in the Pardes there, under the entry "Levi."

ובמא"א [ובמאורי אור] אות למ"ד ס"ד לוי בבינה או בגבורה והקרוב אלי כל קו ימיני כהן וכל קו שמאלי לוי כו' ויש ג' מיני גבורות ולכן יש ג' משפחות קהת גרשון ומררי עכ"ל [עד כאן לשונו].

And in Me'orei Or, the letter lamed, section 14: "Levi, in Binah (understanding) or in Gevurah; and what seems closest to me: every right line is Kohen and every left line is Levi, etc.; and there are three kinds of gevuros, and therefore there are three families, Kehas, Gershon and Merari"; end of quote.

19 ואפשר ליישב שני הדעות דהלוים הם מבחי' דעת וגם מבחי' גבורה כי הדעת כולל חו"ג [חסד וגבורה] ויש בו ה"ח [ה' חסדים] וה"ג [וחמש גבורות]

And it is possible to reconcile the two views, that the Levites are from the level of Daas (knowledge) and also from the level of Gevurah (restraint): for Daas includes Chesed (kindness) and Gevurah, and in it are the five Chasadim and the five Gevuros.

והלוים י"ל [יש לומר] ששרשן מעטרא דגבורה שבדעת וכן פי' הרמ"ז [הרב משה זכות] ס"פ קרח אלא שהוא ז"ל [זכרונו לברכה / זכרונם לברכה] פי' כן מדרגת קהת.

And it may be said that the root of the Levites is from the crown of Gevurah (itra degevurah) within Daas. And so the Ramaz explains at the end of Parshas Korach, except that he, of blessed memory, explains this of the level of Kehas.

ועיין מ"ש ע"פ ויקח קרח בן יצהר ועמ"ש בד"ה שוש אשיש כו' תגל נפשי כו' שבראש השנה הוא בחי' שמאלו תחת לראשי כו'.

And see what is written on [the verse] "And Korach son of Yitzhar took," and see what is written in the discourse beginning "I will rejoice greatly," etc., "my soul shall exult," etc.: that on Rosh HaShanah it is the level of "His left hand beneath my head," etc.

ועוד יובן בענין הפעם ילוה עפמ"ש בזח"א [בזהר חלק א] חיי שרה (דקל"ג א') כיון דאתיהיבת כו'

And it will be further understood, regarding "This time [he] will be joined," according to what is written in the Zohar, Part I, Chayei Sarah (folio 133a): "Once she has been placed," etc.

וזהו ענין ג' הלוים קהת גרשון ומררי שע"י גרשון ומררי אתיהיבת בין תרין דרועין יד הגדולה ויד החזקה וקהת הוא הממשיך יחוד העליון וזהו כוננו ידיך

And this is the matter of the three Levites, Kehas, Gershon and Merari: that through Gershon and Merari "she is placed between the two arms," the great hand and the strong hand; and Kehas is the one who draws down the higher union. And this is "Your hands established."

(ועיין עוד מענין ועבד הלוי הוא בזח"ג [בזהר חלק ג] קע"א א' קפ"ג ב'. ח"ב [חלק ב'] קי"ד א' ועיין עוד בזהר פ' פנחס דר"נ ע"ב ע"פ וילך איש מבית לוי כו'

(And see further on the matter of "And the Levite, he shall perform the service" in the Zohar, Part III, folio 171a and folio 183b; Part II, folio 114a. And see further in the Zohar, Parshas Pinchas, folio 250b, on [the verse] "And a man of the house of Levi went," etc.;

ועיין בפי' הרמ"ז [הרב משה זכות] ס"פ קרח ובפ' בהעלותך בדף קנ"א ע"ב ע"פ קח את הלוים כו' ולעיל מיניה בדף ק"נ ע"פ בנה בניתי בית זבול לך בענין מקדש אד' כוננו ידיך. וע' בלק"ת [בלקוטי תורה (להאריז"ל)] בתחלת יחזקאל הובא בסש"ב [בספר של בינונים] פרק חמשים):

and see the Ramaz's commentary at the end of Parshas Korach, and in Parshas Behaaloscha, on folio 151b, on [the verse] "Take the Levites," etc.; and just before it, on folio 150, on [the verse] "I have surely built You a house of habitation," concerning "the Sanctuary, Ado-nai, that Your hands established." And see the Likkutei Torah of the Arizal at the beginning of Ezekiel, cited in Sefer Shel Beinonim, chapter fifty.)

20 קיצור. ג' ידות הם צמצום והתפשטות והמשכה להיות בנין ה' תתאה

Summary. The three hands are contraction (tzimtzum), expansion and drawing down, for the building of the lower hei.

וזהו ענין הפעם ילוה אישי. תקראי אישי. שיומשך בבחי' ה' גדולה לאה בחי' מחשבה. ולפ"ז [ולפי זה] לוי בחי' דעת המחבר חו"ב [חכמה ובינה] אין ויש.

And this is the matter of "This time my husband will be joined"; "You will call [Me] 'my husband'": that it be drawn into the level of the great hei, Leah, the level of thought. And according to this, Levi is the level of Daas (knowledge), which joins Chochmah (wisdom) and Binah (understanding), nothing and something.

21 ויניחהו בג"ע [בגן עדן] לעבדה ולהמשיך תוספת אור והיינו ע"י ביטול היש לאין שזהו ענין לוי ללוות את הבנים לאביהם שבשמים.

"And He placed him in the Garden of Eden to work it," and to draw down additional light; and this is through the nullification (bittul) of the "something" into the "nothing," which is the matter of Levi, "to accompany the children to their Father in heaven."

לויתן זה יצרת לשחק בו. וכענין נוני ימא. ועי"ז ממשיכים יחוד י"ה ואח"כ נמשך בחי' ו"ה והיינו ע"י עסק התורה.

"This Leviathan You formed to play with," and as in the matter of "the fish of the sea." And through this the union of yud-hei is drawn down, and afterwards the level of vav-hei is drawn down; and this is through occupation in Torah.

וברוב המקומות משמע לוים הם מקו השמאל שהיחוד והחיבור מתעורר ע"י קו השמאל כמ"ש שמאלו תחת לראשי כו' וזהו ענין ראש השנה. (ועמ"ש בפ' אלה פקודי המשכן כו' עבודת הלוים כו'):

And in most places the implication is that the Levites are from the left line, for the union and joining is aroused through the left line, as it is written, "His left hand beneath my head," etc.; and this is the matter of Rosh HaShanah. (And see what is written in Parshas "These are the accounts of the Mishkan," etc., [on] "the service of the Levites," etc.)

22 ג והנה ג' הלוים הללו היו נושאים את המשכן במדבר וכל המכוון הי' [היה] כי המדבר הוא מקום ומדור יניקת החיצונים לכן אינו גדל שם תבואה וצמחים

3. Now, these three Levites carried the Mishkan in the wilderness. And the whole intent was this: the wilderness is the place and dwelling where the external forces draw their nurture; therefore no grain or plants grow there.

ולכן היו נושאים שם דוקא המשכן מ"ב מסעות נגד שם מ"ב דאנא בכח בכדי להכניע אותם ולהסיר החשך המסתיר ועי"ז יוכל להיות אח"כ גילוי אלקות להיות בחי' ילוה אישי אלי

Therefore it was specifically there that they carried the Mishkan, [through] forty-two journeys, corresponding to the Name of forty-two [letters] of Ana Bechoach, in order to subdue them and to remove the concealing darkness; and through this there could afterwards be a revelation of G-dliness, so that there be the level of "my husband will be joined to me."

והיו ממשיכים גילוי אלקות הן מהמאציל ב"ה באצילות הן מאצי' לבי"ע שעל ידי התעוררות שלהם היו מעוררים מלמעלה ג"כ שיתלבש במחשבה דאנא אמלוך כו' ועמ"ש סד"ה אלה פקודי המשכן.

And they would draw down a revelation of G-dliness, both from the Emanator, blessed be He, into Atzilus, and from Atzilus to Beriah, Yetzirah and Asiyah; for through their arousal they would arouse [a response] from Above as well, that He be enclothed in the thought "I shall reign," etc. And see what is written at the end of the discourse beginning "These are the accounts of the Mishkan."

והנה ידוע דיש עולם שנה נפש ר"ת עש"ן ואי"כ כל מה שיש בעולם יש דרך פרט בנפש האדם עצמו (וע"י העבודה בנפש יומשך הגילוי לע"ל [לעתיד לבוא] בעולם)

Now, it is known that there are world, year and soul (olam, shanah, nefesh), whose initials spell ashan ("smoke"); and if so, everything that exists in the world exists in particular in the soul of the person himself (and through the service in the soul the revelation will be drawn down in the world in the time to come);

דהיינו כמו שבמשכן היה דרך כלל ג' בחי' כלי המשכן וקרשי המשכן ויריעות המשכן כך יש בחי' אלו בנפש האדם

that is, just as in the Mishkan there were, in general, three levels, the vessels of the Mishkan, the boards of the Mishkan and the curtains of the Mishkan, so these levels exist in a person's soul.

מוחא לבא וכבדא כו' הם דוגמת הכלים שהיו במשכן ארון וכפורת מזבח הפנימי מזבח החיצון כו' (ועמ"ש בד"ה ושאבתם מים) ועצמות הם האברים וכלים החיצונים דוגמת קרשי המשכן.

The brain, the heart and the liver, etc., are like the vessels that were in the Mishkan, the ark and the ark-cover, the inner altar, the outer altar, etc. (and see what is written in the discourse beginning "And you shall draw water"); and the bones are the limbs and outer vessels, like the boards of the Mishkan.

ועור ובשר הם בחי' לבושים כמ"ש עור ובשר תלבישני ושרשם הם מבחי' מקיפים וזהו כענין יריעות שעל המשכן שש וארגמן ועורות תחשים כו'

And skin and flesh are the level of garments, as it is written, "With skin and flesh You clothed me," and their root is from the level of the encompassing [lights] (makifim); and this is like the matter of the curtains over the Mishkan, linen and purple wool and tachash skins, etc.

(בנ"א [בני אדם] ג' בחי' אלו הם אורות וכלים ולבושים כי במוחא לבא וכבדא מלובש נר"נ [נפש רוח נשמה] שהם אורות וזהו ענין ארון ומנורה כו'

(In another version: these three levels are lights, vessels and garments; for in the brain, heart and liver are enclothed nefesh, ruach and neshamah, which are lights, and this is the matter of the ark and the menorah, etc.;

והעצמות ואיברים החיצונים וכן הקרשים במשכן הם כלים כו' ועור ובשר הם לבושים וכן יריעות המשכן והכל עולה בקנה א' שהאורות מלובשים בכלים הפנימים).

and the bones and the outer limbs, and likewise the boards in the Mishkan, are vessels, etc.; and skin and flesh are garments, and likewise the curtains of the Mishkan. And it all comes to the same thing, for the lights are enclothed in the inner vessels.)

ולהבין כל בחי' אלו בעבודה כי הנה איתא במדרש ובזהר תרומה דק"ע ע"א ע"פ ועשית את הקרשים למשכן עצי שטים עומדים כו' שרפים עומדים ממעל לו כו'

And to understand all these levels in [divine] service: it is stated in the Midrash and in the Zohar, Terumah, folio 170a, on [the verse] "And you shall make the boards for the Mishkan of acacia wood, standing," etc.: "Seraphim standing above Him," etc.

ופי' עומדים הוא ע"ד מארז"ל [מאמר רבותינו זכרונם לברכה] **פ"ג** [פרק ג'] **דברכות דכ"ב ע"א ע"פ והודעתם לבניך כו' יום אשר עמדת לפני ה' אלקיך בחורב**

And the meaning of "standing" is along the lines of the saying of our Sages, of blessed memory, in Berachos, chapter 3, folio 22a, on [the verse] "And you shall make them known to your children," etc., "the day that you stood before Havayah your G-d at Chorev";

ופירשו מה להלן באימה ויראה אף כאן באימה ויראה הרי שבחינת עמידה הוא אימה ויראה.

and they explained: just as there [it was] in dread and awe, so here [it must be] in dread and awe. Thus the level of standing is dread and awe.

והענין הוא כמארז"ל [כמאמר רבותינו זכרונם לברכה] (פ"ז [פרק ז'] דסוטה דל"ט ע"א) **אין עמידה אלא שתיקה שנאמר והוחלתי כי לא ידברו כי עמדו לא ענו עוד** (באיוב סי' ל"ב ט"ז).

And the matter is as our Sages, of blessed memory, said (Sotah, chapter 7, folio 39a): "'Standing' means nothing but silence, as it is said, 'And I waited, for they did not speak; for they stood and answered no more'" (in Job, chapter 32, [verse] 16).

אשר שתיקה זו הוא בחי' הביטול דהיינו מחמת אימה ויראה עומד ושותק מכל רצונות שלו

This silence is the level of self-nullification (bittul): that out of dread and awe one stands and is silent from all his own desires.

והוא ענין ביטול רצון ועמך לא חפצתי בארץ דהיינו שעכ"פ [שעל כל פנים] לא יהי' [יהיה] לו רצון אחר אשר לא לה' ית'

And this is the matter of the nullification of will: "And beside You I desire nothing on earth," that is, that at any rate he should have no other will that is not for G-d, may He be blessed.

וזהו ראשית העבודה בזאת יבא אהרן אל הקדש דהיינו התחלת העבודה הוא בבחי' יראה תתאה ונמשך מזה בחי' עמידה הנ"ל, ועיין מענין עומדים בזח"ג [בזהר חלק ג] ר"פ ואתחנן ובפ' תצוה דקפ"ג ע"א.

And this is the beginning of the service: "With this shall Aharon come into the Sanctuary," that is, the start of the service is at the level of the lower awe (yirah tata'ah), and from this is drawn the level of standing mentioned above. And see on the matter of "standing" in the Zohar, Part III, at the beginning of Parshas Va'eschanan, and in Parshas Tetzaveh, folio 183a.

רק אח"כ ונתתי לך מהלכים בין העומדים והיינו בחי' היריעות שבמשכן שהיו על הקרשים העומדים שהיריעות תכלת וארגמן תכלת לשון כלות הנפש בבחי' אהבה.

Only afterwards [comes] "And I will grant you to walk among those who stand"; and this is the level of the curtains in the Mishkan, which were over the standing boards; for the curtains were of blue wool (techeles) and purple wool, and techeles is an expression of the soul's expiring (kelos hanefesh) in the level of love.

23 ועורות תחשים ת"א [תרגום אונקלוס] ססגונא ששש בגוונין הרבה כדאיתא פ"ב [פרק ב'] דשבת דכ"ח ע"א והיינו ששה גוונין שהן שש מדות עליונות הבאים אחר בחי' עצי שטים עומדים והוא בחי' ונתתי לך מהלכים בין העומדים.

And "tachash skins": Targum Onkelos [renders it] sasgona, for it rejoices (sas) in many colors (gavnin), as is stated in Shabbos, chapter 2, folio 28a; that is, six colors, which are the six supernal attributes (middos) that come after the level of "acacia wood, standing"; and this is the level of "And I will grant you to walk among those who stand."

24 והנה הארון והכפורת הם כלים הפנימים שהתורה היתה מונחת בארון ואורייתא מחכמה נפקת אשר גילוי אור א"ס ב"ה בבחי' אור פנימי הוא בחכמה דוקא.

Now, the ark and the ark-cover are the inner vessels, for the Torah lay in the ark, and "the Torah comes forth from Chochmah (wisdom)"; and the revelation of the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, as an inner light is specifically in Chochmah.

דהיינו שאור א"ס ב"ה הוא הסוכ"ע ולא יוכל להיות האור והגילוי בבחי' אור פנימי כ"א רק בבחי' חכמה לבד.

That is: the Infinite Light, blessed be He, is the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), and the light and revelation cannot be at the level of inner light except only at the level of Chochmah alone.

רק שבארון היתה מכוסה וגילוי שלה היתה במנורה וכמ"ש ותורה אור (כי ותורת חסד על לשונה כתיב וכתיב מימינו אש דת וגו' ועמ"ש מזה בד"ה ויקהל משה)

Only, in the ark it was covered, and its revelation was in the menorah, as it is written, "and the Torah is light" (for it is written, "and the Torah of kindness is on her tongue," and it is written, "from His right hand, a fiery law," etc.; and see what is written about this in the discourse beginning "And Moshe assembled").

והנה בחכמה אתבררו שע"י התורה נעשו כל הבירורים במ"ע [במצות עשה] ומל"ת [ומצות לא תעשה] לברר הטוב ולהעלותו ע"י מ"ע [מצות עשה] ולבער הרע ע"י מל"ת [מצות לא תעשה] ועיקר הבירור הוא ע"י כלים הפנימי' [הפנימיות / הפנימית] דוקא

And "through Chochmah they are refined": for through the Torah all the refinements (beirurim) are accomplished, through the positive and the prohibitive commandments: to refine the good and raise it up through the positive commandments, and to eradicate the evil through the prohibitive commandments. And the main refinement is specifically through the inner vessels,

דהיינו המזבח שהיו מקריבים עליו הקרבנו' [הקרבנות] והפסולת נדחה לחוץ והוא מ"ש והוציא את הדשן שהיו מוציאין אותו לחוץ דהיינו ליתן מקום ליניקת החיצונים מן הפסולת

that is, the altar, on which they would bring the offerings, while the waste was pushed outside; and this is what is written, "And he shall take the ashes out," for they would take them outside, that is, to give a place for the external forces to draw nurture from the waste

(וגם בהפסולת עצמו יש עדיין בירור והוא מ"ש תחלה והרים את הדשן כו' ואח"כ והוציא את הדשן ומבואר במ"א ענין תרומת הדשן) אבל פנימית הרפ"ח נצוצין הי' [היה] מתברר ונכלל באלקות.

(and even in the waste itself there is still a refinement, and this is what is written first, "And he shall lift up the ashes," etc., and afterwards "And he shall take the ashes out"; and the matter of the lifting of the ashes is explained elsewhere); but the inner core of the 288 sparks was refined and absorbed into G-dliness.

ולפיכך היו בני קהת נושאים את הכלים הפנימיים שהוא מלשון ולו יקהת עמים לשון אסיפה כמ"ש רש"י [רבי שלמה יצחקי] והיינו שבו ועל ידו נאספים ומתכנשים הרפ"ח ניצוצין ליכלל למעלה

Therefore the sons of Kehas carried the inner vessels, for [Kehas] is from the expression "and to him shall be the gathering (yikhas) of peoples," an expression of gathering, as Rashi explains; that is, in him and through him the 288 sparks are gathered and assembled, to be absorbed above.

ולכן נק' יד הרמה שמרים ומגביה הניצוצין מלמטה מטה עד למעלה מעלה,

Therefore [Kehas] is called "the uplifted hand," for he lifts and raises the sparks from the very lowest depths up to the very highest heights.

וכמ"כ [וכמו כן] באדם עיקר הבירור הוא בכלים פנימיים מוחא ולבא וכבדא שהמאכל נכנס באצטומכא ונתברר שם ואז הפסולת נדחה לחוץ והמובחר עולה לכבד ולב ונעשה שם דם ומהלב עולה למוח ונעשה שם חיות לנפש

And likewise in a person, the main refinement is in the inner vessels, the brain, the heart and the liver: for the food enters the stomach and is refined there, and then the waste is pushed outside, and the choicest part rises to the liver and heart and becomes blood there, and from the heart it rises to the brain and there becomes life-force (chayus) for the soul

(ועמ"ש מזה בד"ה אני ישנה ולבי ער וע' זח"ג [זהר חלק ג] פ' שלח קס"א ב') וכשהוא מתפלל ולומד בכח חיות זה נכלל החיות באלקות:

(and see what is written about this in the discourse beginning "I sleep, but my heart is awake," and see the Zohar, Part III, Parshas Shelach, folio 161b); and when he prays and studies with the strength of this life-force, the life-force is absorbed into G-dliness.

25 קיצור. ענין ששלשה משפחות לוים היו נושאין את המשכן. שיש בחי' המשכן בנפש אברים הפנימיים מוחא לבא וכבדא דוגמת כלי המשכן. עצמות הם בחי' קרשי המשכן. עור ובשר דוגמת יריעות.

Summary. The matter that the three families of Levites carried the Mishkan: that there is the level of the Mishkan in the soul: the inner organs, the brain, heart and liver, are like the vessels of the Mishkan; the bones are the level of the boards of the Mishkan; skin and flesh are like the curtains.

וענין עצמות בחי' קרשים עומדים בחי' יראה וביטול. ויריעות בחי' מהלכים בין העומדים ומוחא לבא כו' עסק התורה בחכמה אתבריו:

And the matter of the bones, the level of the standing boards, is the level of awe and self-nullification (bittul); and the curtains are the level of "walking among those who stand"; and the brain, heart, etc., [are] occupation in Torah: "through Chochmah (wisdom) they are refined."

26 ד וזהו ג"כ ענין מור שהיה בקטרת מור וקציעה כו' (שהקטרת שע"ג מזבח הפנימי הוא ג"כ בחי' בירור. כנודע שי"א סממני הקטרת היו להעלות ולברר מי"א כתרי מסאבותא ועיין בזחי"ב [בזהר חלק ב'] ס"פ ויקהל) (דרי"ט ע"א) ת"ח [תא חזי] מה בין צלותא לעובדא דקטרת כו'

4. And this is also the matter of the myrrh (mor) that was in the incense, "myrrh and cassia," etc. (For the incense upon the inner altar is also a level of refinement, as is known, that the eleven spices of the incense were to raise up and refine from the eleven crowns of impurity. And see the Zohar, Part II, at the end of Parshas Vayakhel (folio 219a): "Come and see: what is the difference between prayer and the act of the incense," etc.;

ובזהר הרקיע שם ובהרמ"ז [ובהרב משה זכות] ס"פ בא (בדף מ' ע"ב) מענין ההעלאה והבירור שע"י הקטרת ובפ' קרח (דף קע"ז ע"ב) ובזח"ג [ובזהר חלק ג] פ' צו (דף ל' ע"ב).

and in Zohar HaRakia there; and in the Ramaz at the end of Parshas Bo (on folio 40b), on the matter of the elevation and refinement that come through the incense; and in Parshas Korach (folio 177b); and in the Zohar, Part III, Parshas Tzav (folio 30b).

ועמ"ש בד"ה זאת חנוכת המזבח ובד"ה ושאבתם מים. ובד"ה ראה ריח בני.

And see what is written in the discourse beginning "This is the dedication of the altar," and in the discourse beginning "And you shall draw water," and in the discourse beginning "See, the fragrance of my son.")

והנה מכאן ואילך מתחיל ההקדמה ג"כ לביאור ענין מררי ועיקר מור כתוב בתורה גבי שמן המשחה ואתה קח לך בשמים ראש מר דרור חמש מאות.

Now, from here on begins also the introduction to the explanation of the matter of Merari. The main [place where] myrrh is written in the Torah is regarding the anointing oil: "And you, take for yourself choice spices: pure myrrh (mor deror), five hundred [shekels]."

והענין כי המור הוא בושם הנעשה מדם חיה ידוע שנקרש כן פי' הגאונים והרמב"ן [והרבי משה בן נחמן] כ' [כתב] שאחרים הקשו איך יכנס בקטרת ובשמן הקדש דם חיה טמאה וע"ש מה שתירץ וע' בטור א"ח [אורח חיים] (סי' ר"י"ו)

And the matter is this: myrrh is a spice made from the congealed blood of a certain animal; so the Geonim explain. And the Ramban wrote that others asked how the blood of an impure animal could enter into the incense and the holy oil; and see there what he answered; and see the Tur, Orach Chaim (section 216).

והוא ע"ד דם נעכר ונעשה חלב היינו מה שנתברר ונהפך הרע לטוב ע"י אתכפיא ואתהפכא ואז נעשה מזה בחי' ריח ניחח דהיינו העלאת מ"ן [מיין נוקבין] להמשיך אור א"ס ב"ה בחכמה עילאה

And it is along the lines of "the blood is transformed and becomes milk": that is, what is refined and the evil transformed to good through iskafya and is'hapcha (subduing and transforming); and then from this there becomes the level of "a pleasing fragrance" (re'ach nicho'ach), that is, an elevation of mayin nukvin (feminine waters) to draw down the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, into supernal Chochmah (wisdom);

וכמו הריח שמשיב את הנפש שתאיר במוחין חו"ב [חכמה ובינה] ביתר שאת כמ"כ [כמו כן] ע"י העלאת מ"ן [מיין נוקבין] מבירורים שנברר מלמטה ע"י עבודת האדם באתכפי' ואתהפכא עולה לריח להיות ע"י ניחוח נחת רוח והמשכה מעצמותו ומהותו ית' בבחי' חו"ב [חכמה ובינה]

and just as a fragrance restores the soul, so that it shines in the intellect (mochin), Chochmah and Binah (understanding), with greater intensity, so too, through the elevation of mayin nukvin from the refinements accomplished below through a person's service in iskafya and is'hapcha, it rises as a fragrance, so that through this there be nicho'ach, gratification (nachas ruach), and a drawing down from His essence and being, may He be blessed, into the level of Chochmah and Binah.

כי מצד עצמו אמר בת"ז [בתיקוני זהר] חכים ולא בחכמה ידיעא מבין ולא כו'

For as He is in Himself, it says in the Tikkunei Zohar: "Wise, but not with a known wisdom; understanding, but not," etc.

ולכן בכדי שיהי' [שיהיה] המשכת האור בחו"ב [בחכמה ובינה] להיותו נק' בשם חכם (בחכמה ידיעא שהיא חכמה דאצי' כמ"ש במ"א בד"ה הן עם אחד כו' בפ' נח) צ"ל ע"י קטרת בחי' ריח והעלאה מלמטה למעלה מור כו'

Therefore, in order that there be a drawing down of the light into Chochmah and Binah, so that He be called by the name "Wise" (with a known wisdom, which is the Chochmah of Atzilus, as is written elsewhere, in the discourse beginning "Behold, [they are] one people," etc., in Parshas Noach), it must be through the incense, the level of fragrance and elevation from below upward, the myrrh, etc.

ע"י מתקשרין ומשיבין את הנפש שיהי' [שיהיה] נגלה אור עצמותו ומהותו להוסיף אורות באצילות

Through this they become bound and restore the soul, so that the light of His essence and being be revealed, to add lights in Atzilus.

וזהו קטרת לשון קישור. קשורא דמהימנות' [דמהימנותא]. כי תרגום ותקשור על ידו שני וקטרת על ידיה. והיינו ע"ד מ"ש ונפשו קשורה בנפשו.

And this is [why it is called] ketores, an expression of binding (kishur): "the bond of faith." For the Targum of "and she tied a scarlet [thread] on his hand" is vekatres al yedeih. And this is along the lines of what is written, "and his soul is bound up with his soul."

וכן ביהונתן ודוד נאמר ונפש יהונתן נקשרה בנפש דוד ויאהבהו יונתן כנפשו (בש"א [בשער א'] סי' י"ח א')

And so too of Yehonasan and David it is said, "And the soul of Yehonasan was bound up with the soul of David, and Yonasan loved him as his own soul" (in I Samuel, chapter 18, [verse] 1).

וזהו ע"ד מ"ש כי בי חשק כו' ועיין ברבות וישלח פ"פ בשלשה לשונות של חבה כו' בדביקה בחשיקה וחפיצה כו' ע"ש.

And this is along the lines of what is written, "Because he has desired Me," etc. And see the Midrash Rabbah, Vayishlach, chapter 80: "with three expressions of love," etc.: "with cleaving, with desire, and with delight," etc. See there.

וזהו ענין והקשורים ליעקב פי' והקשורים שנקלט ונקשר בתוך תוכם קדושת אור א"ס ב"ה כיתד בל תמוט

And this is the matter of "and the hakshurim were Yaakov's": the meaning of hakshurim ("the bound ones") is that the holiness of the Infinite Light, blessed be He, was absorbed and bound into their very core, like a peg that will not be moved

(ע' [עיין] מזה בזח"א [בזהר חלק א] ויצא קס"ב ב' ועמ"ש מזה בד"ה ואשה כי תדור ועמ"ש ע"פ ונקדשתי בתוך בנ"י [בני ישראל]. ובד"ה ואהבת את כו').

(see about this in the Zohar, Part I, Vayetzei, folio 162b; and see what is written about this in the discourse beginning "And if a woman vows," and see what is written on [the verse] "And I shall be sanctified among the children of Israel," and in the discourse beginning "And you shall love," etc.).

ומר דרור שבשמן המשחה הוא להמשיך מלמעלה למטה דהיינו להיות המשכה והתגלות מהחכמה למטה זהו ע"י מור השני שבשמן המשחה שמן היא בחי' חכמה (ועמ"ש בד"ה באתי לגני וכו' אריתי מורי כו'

And the pure myrrh in the anointing oil is to draw down from above to below: that is, for there to be a drawing down and revelation from Chochmah downward, this is through the second myrrh, which is in the anointing oil; [for] oil is the level of Chochmah (and see what is written in the discourse beginning "I have come into My garden," etc., "I have gathered My myrrh," etc.;

וע' בפי' הרמ"ז [הרב משה זכות] בזהר פ' אמור (דף פ"ט ע"א) דשמן המשחה הוא ממו"ס [ממוחא סתימאה]

and see the Ramaz's commentary on the Zohar, Parshas Emor, folio 89a): that the anointing oil is from Mocha Stima'ah (the hidden brain);

ושזהו שכ' [שכתב] ברע"מ [ברעיא מהימנא] פ' בהר דק"ט ע"ב דאיהו מסט' [מסטרא] דשמאלא דאתמר בה וקדשת את הלוים,

and that this is what is written in the Raaya Mehemna, Parshas Behar, folio 109b: that it is from the left side, of which it is said, "And you shall sanctify the Levites";

והיינו מבחי' גבורה דעתיק המלובש במו"ס [במוחא סתימאה] שמשם נמשך בחי' וקדשת את הלוים וכמ"ש הרמ"ז [הרב משה זכות] עוד פ' תשא בפי' הרע"מ [הרעיא מהימנא] שם דקפ"ח תחלת ע"א

that is, from the level of the Gevurah (restraint) of Atik, which is enclothed in Mocha Stima'ah, from which is drawn the level of "And you shall sanctify the Levites," as the Ramaz writes further, in Parshas Tisa, in his commentary on the Raaya Mehemna there, folio 188, at the beginning of side a.

וזהו ענין מ"ש שמן וקטרת ישמח לב (במשלי סי' כ"ז ט') וכדפי' בזח"ג [בזהר חלק ג] ויקרא (דף ח' ע"א) ובפ' צו (דל"ד ע"א ודל"ל ע"ב) ובפ' אחרי (דנ"ח סע"ב [סוף עמוד ב])

And this is the matter of what is written, "Oil and incense gladden the heart" (in Proverbs, chapter 27, [verse] 9), as is explained in the Zohar, Part III, Vayikra (folio 8a), and in Parshas Tzav (folio 34a and folio 30b), and in Parshas Acharei (folio 58, end of side b).

ופי' לב היינו כמארז"ל [כמאמר רבותינו זכרונם לברכה] וביום שמחת לבו זה בנין בהמ"ק [בית המקדש].

And the meaning of "heart" is as our Sages, of blessed memory, said: "'And on the day of the gladness of his heart': this is the building of the Holy Temple."

ופי' מר דרור לשון חירות ע"ד חרות על הלוחות ובעמה"מ [ובעמק המלך] פי' היינו יסוד אבא המאיר בבינה וע' בפרדס ערך מר וע' זח"א [זהר חלק א] ס"פ לך לך (דף צ"ה ע"ב ודף צ"ו סע"א [סוף עמוד א]),

And the meaning of mor deror is an expression of freedom (cheirus), along the lines of "engraved (charus) on the tablets"; and in Emek HaMelech it is explained that this is the Yesod (foundation) of Abba shining in Binah. And see the Pardes, under the entry "Mar," and see the Zohar, Part I, at the end of Parshas Lech Lecha (folio 95b and folio 96, end of side a).

וכל הבירורים הנ"ל היה נעשה ע"י מ"ב מסעות ויסעו ויחנו

And all the refinements mentioned above were accomplished through the forty-two journeys, "and they journeyed… and they encamped."

כי ענין הנסיעה וחניה הם בחי' רצוא ושוב ולמעלה בשרשם הם בחי' מטי ולא מטי

For journeying and encamping are the level of "running and returning" (ratzo veshov), and Above, in their root, they are the level of "reaching and not reaching" (mati velo mati).

וע"י רצוא ושוב דוקא נמשך ההשפעה והבירורים כמו לולב שצריך נענוע דוקא (וכן בשתי הלחם ע"ג [על גבי] שני כבשים מוליך ומביא מעלה ומוריד)

And specifically through running and returning the flow and the refinements are drawn down, like the lulav, which specifically requires waving (and so too with the two loaves upon the two lambs: "he moves them forward and back, up and down"),

אשר הוא ג"כ בחי' רו"ש [רצוא ושוב] וע"ז דוקא נמשך ההמשכה כו' (עמ"ש בביאור ע"פ וקבל היהודים).

which is also the level of running and returning, and specifically through this the drawing down takes place, etc. (See what is written in the explanation on [the verse] "And the Jews accepted.")

והנה בני מררי היו נושאים את הקרשים שהם עצי שטים עומדים בחי' יראה תתאה.

Now, the sons of Merari carried the boards, which are "acacia wood, standing," the level of the lower awe.

והנה ידוע בכוונת שם הוי' יראה בראש ויראה בסוף כי ד' אותיות השם הם דחילו ורחימו ודחילו שיראה עילאה הוא בחי' חכמה שלמעלה גם מב' בחי' רחימו.

And it is known in the kavanah (mystical intention) of the Name Havayah: awe at the beginning and awe at the end; for the four letters of the Name are "awe and love, love and awe": the higher awe is the level of Chochmah, which is above even the two levels of love,

27 ודחילו תתאה הוא למטה מרחימו. וזהו חכמה בראש חכמה בסוף. ומררי הוא יד החזקה שמאלו תחת לראשי שמחבר בחי' היראה תתאה אל בחי' יראה עילאה לכן היו נושאים את הקרשים.

and the lower awe is below love. And this is "Chochmah at the beginning, Chochmah at the end." And Merari is "the strong hand," "His left hand beneath my head," which joins the level of the lower awe to the level of the higher awe; therefore they carried the boards.

ולכן נק' מררי ע"ש [על שם] ב"פ [ב' פעמים] מור הנ"ל כי הוא מחבר אלו ב' המור יחד

And therefore he is called Merari, on account of the two times myrrh (mor) mentioned above; for he joins these two myrrhs together.

היינו מור שבקטרת שהיא בחי' ממטה למעלה העלאת מ"ן [מיין נוקבין] ועי"ז נתגלה אח"כ מור שבשמן המשחה התגלות חכמה שבאצילות בחי' שמן משחת קדש דחילו עילאה ביטול עליון (ועמ"ש ע"פ כי אתה נרי בת"א [בתורה אור] פ' מקץ):

That is, the myrrh in the incense, which is the level of [elevation] from below upward, the elevation of mayin nukvin (feminine waters); and through this there is afterwards revealed the myrrh in the anointing oil, the revelation of the Chochmah (wisdom) of Atzilus, the level of "holy anointing oil," the higher awe, the higher self-nullification (bittul) (and see what is written on [the verse] "For You are my lamp" in Torah Ohr, Parshas Miketz).

28 **קיצור.** (ענין קטרת הוא העלאה ממטה למעלה בחי' ריח ובו היה מור ועי"ז אח"כ שמן המשחה מלמעלה למטה והיה בו מר דרור הארת עתיק המאיר במו"ס [במוחא סתימאה] להיות המשכה וכן יסוד אבא המאיר בבינה

Summary. (The matter of the incense is elevation from below upward, the level of fragrance, and in it was myrrh; and through this, afterwards, [comes] the anointing oil, from above downward, and in it was pure myrrh, the radiance of Atik shining in Mocha Stima'ah (the hidden brain), for there to be a drawing down; and likewise the Yesod (foundation) of Abba shining in Binah (understanding).

וזהו שמן וקטרת ישמח לב ובחי' מררי היינו שמחבר ב' בחי' מר הנ"ל דקטרת ושמן):

And this is "Oil and incense gladden the heart." And the level of Merari is that he joins the two levels of myrrh mentioned above, of the incense and of the oil.)

29 ה ובני גרשון היו נושאים את יריעות המשכן שהם בחי' המקיפים ובהם נאמר ע"פ אהרן ובניו כו'

5. And the sons of Gershon carried the curtains of the Mishkan, which are the level of the encompassing [lights] (makifim); and of them it is said, "By the word of Aharon and his sons," etc.;

כי היריעות היו מתכלת כו' נגד ששה מדות, והנה להבין למה שרש המדות בבחי' מקיפים

for the curtains were of blue wool, etc., corresponding to the six emotive attributes (middos). Now, to understand why the root of the emotive attributes is in the level of the encompassing [lights]:

והענין כי עם היות שהמדות הם נולדים מהשכל שע"י שמתבונן בגדולת א"ס ב"ה ממכ"ע [ממלא כל עלמין] וסוכ"ע ע"י"ז נולדים המדות להיות כלות הנפש אמנם שרש ומקור המדות הם למעלה מהשכל היינו מן הרצון שבנפש שהוא למעלה מהשכל חו"ב [חכמה ובינה]

the matter is that, although the emotive attributes are born from the intellect, for through contemplating the greatness of the Infinite One (Ein Sof), blessed be He, [as] the light that fills all worlds (memalei kol almin) and the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), through this the emotive attributes are born, so that there is the soul's expiring (kelos hanefesh), nevertheless the root and source of the emotive attributes is above the intellect, that is, from the will in the soul, which is above the intellect, Chochmah (wisdom) and Binah (understanding).

וכן למעלה המדות דז"א נולדים מחו"ב [מחכמה ובינה] אמנם שרשן ומקורן מחג"ת [מחסד גבורה תפארת] דא"א שהם המדות שברצון הנק' כתר

And so too Above: the emotive attributes of Z'eir Anpin are born from Chochmah and Binah, yet their root and source is from the Chesed (kindness), Gevurah (restraint) and Tiferes (beauty) of Arich Anpin, which are the attributes within the will, which is called Keser (the Crown);

והן הנק' בזהר טורי חשוכא כי המדות נק' הרים ומדות שברצון נק' טורי חשוכא לפי שהם למעלה מהשכל ואינם מושגים.

and they are what the Zohar calls "mountains of darkness" (turei chashucha), for the emotive attributes are called "mountains," and the attributes within the will are called "mountains of darkness" because they are above the intellect and are not grasped.

(ולכן שרש המדות מבחי' מקיפים וימינו תחבקני.

(Therefore the root of the emotive attributes is from the level of the encompassing [lights]: "and his right hand embraces me."

ועמ"ש מענין זה בביאור ע"פ שימני כחותם ועמ"ש בד"ה להבין ביאור ענין האבות הן הן המרכבה בפ' יתרו).

And see what is written on this matter in the explanation on [the verse] "Set me as a seal," and see what is written in the discourse beginning "To understand the explanation of the matter that the Patriarchs are the Chariot," in Parshas Yisro.)

והנה אע"פ [אף על פי] **ששרש המדות דז"א הוא מחג"ת** [מחסד גבורה תפארת] **דא"א עכ"ז** [עם כל זה] **אין ערוך ביניהם וכמו אברהם שהיה מבחינת חסד דז"א אמר על עצמו ואנכי עפר ואפר כלומר שלגבי מקור החסד הוא כמו ערך האפר שנשאר מן העץ אחר שנשרף לגבי עצמיות העץ שאינו בערך כלל**

Now, although the root of the emotive attributes of Z'eir Anpin is from the Chesed, Gevurah and Tiferes of Arich Anpin, nevertheless there is no comparison between them; as Avraham, who was from the level of the Chesed of Z'eir Anpin, said of himself, "and I am dust and ashes": that is, that in relation to the source of Chesed he is like the relation of the ash that remains of the wood after it is burned to the very substance of the wood, which bears no comparison at all;

וכך ערך החסד דז"א לגבי חסד דא"א כי חסד דא"א הוא רק בחי' מקור ושרש המדות ולא מדות ממש

and such is the relation of the Chesed of Z'eir Anpin to the Chesed of Arich Anpin; for the Chesed of Arich Anpin is only the level of the source and root of the emotive attributes, not actual attributes.

(וכמו עד"מ מתיקות התפוח הנמשך מהמזל המכה בו ואומר לו גדל שאין בהמזל מערך ומהות המתיקות גשמי אלא שם הוא עד"מ עריבות ומתיקות רוחניים ובהשתלשלות נעשה מתיקות גשמי כך עד"מ אין ערך מדות דאצי' לגבי המדות שבכתר שהם רק מקור ושרש המדות

(As, by way of analogy, the sweetness of the apple, which is drawn from the mazal that strikes it and tells it, "Grow": in the mazal there is nothing of the measure and nature of physical sweetness, but there it is, by way of analogy, spiritual pleasantness and sweetness, and through the chain of descending worlds (hishtal-shelus) it becomes physical sweetness. So, by way of analogy, the emotive attributes of Atzilus bear no comparison to the attributes within Keser, which are only the source and root of the attributes.

וזהו ענין אב הרחמים היינו שהוא מקור ושרש למדת הרחמים אבל אב הרחמן היינו שהוא רחמן במדת רחמנות ממש והיינו בע"ס [בעשר ספירות] דאצילות.

And this is the matter of "Father of mercies" (Av HaRachamim): that He is the source and root of the attribute of mercy; whereas "the merciful Father" (Av HaRachaman) means that He is merciful with the actual attribute of mercy, and this is in the Ten Sefiros of Atzilus.

ולכן אומרים אב הרחמים בתפלת מוסף וכן בנעילה דיוהכ"פ [דיום הכפורים] ועמ"ש מענין אב הרחמים בביאור ע"פ שחורה אני ונאוה. ובד"ה כי ביום הזה יכפר)

Therefore "Father of mercies" is said in the Musaf prayer, and likewise in Ne'ilah of Yom Kippur. And see what is written on the matter of "Father of mercies" in the explanation on [the verse] "I am black, yet comely," and in the discourse beginning "For on this day He shall make atonement.")

והנה כדי לחבר את המדות דז"א לשרשן ומקורן הוא ע"י יד הגדולה וזה היה בחי' אהרן כה"ג [כהן גדול] שהוא מבחי' חסד דא"א שנק' יד הגדולה

Now, to join the emotive attributes of Z'eir Anpin to their root and source is through "the great hand"; and this was the level of Aharon, the Kohen Gadol, who is from the level of the Chesed of Arich Anpin, which is called "the great hand."

ולכן מת אהרן ונקבר בהר ההר כי המדות דז"א נק' הרים ומקורן המדות דא"א נק' הר ההר ושם הוא שרש הדיקנא זקן אהרן ולכן היה יכול להמשיך המדות דא"א שיתלבשו במדות דז"א

Therefore Aharon died and was buried on Hor HaHar ("the mountain of the mountain"), for the attributes of Z'eir Anpin are called "mountains," and their source, the attributes of Arich Anpin, is called "the mountain of the mountain"; and there is the root of the beard: "the beard of Aharon." And therefore he was able to draw down the attributes of Arich Anpin to be enclothed in the attributes of Z'eir Anpin.

לכן שמו אהרן פי' א' הר ן' היינו המדות שבכתר כי אלף אותיות פלא כו' ואח"כ כשהוא משפיע וממשיך אותם למטה שיתלבשו ויתגלו בז"א היינו נון פשוטה שהוא מורה על התפשטות והמשכה ארוכה מלמעלה למטה (ועמ"ש סד"ה אחרי הוי' אלקיכם תלכו כו' ובו תדבקון)

Therefore his name is Aharon: alef, har ("mountain"), nun; that is, the attributes within Keser, for alef has the letters of pele ("wonder"), etc.; and afterwards, when he bestows and draws them down below, to be enclothed and revealed in Z'eir Anpin, this is the final nun, which indicates expansion and a long drawing down from above to below (and see what is written at the end of the discourse beginning "After Havayah your G-d you shall walk," etc., "and to Him you shall cleave").

ולכן נאמר בגרשון ע"פ אהרן כי גרשון היה נקרא על שם שהוא מגרש החיצונים

Therefore it is said of Gershon, "by the word of Aharon": for Gershon was named so because he drives out (megaresh) the external forces.

ונאמר ימינך ה' תרעץ אויב שמגרש המדות הרעות שיניקתם ממדות דז"א אבל בהגלות נגלות המדות שלמעלה מהשכל הם מתגרשים ואין להם יניקה כו'

And it is said, "Your right hand, Havayah, shatters the enemy": that it drives out the evil attributes, whose nurture is from the attributes of Z'eir Anpin; but when the attributes that are above the intellect are revealed, they are driven out and have no nurture, etc.

וכל זה הוא מבחי' ימין דייקא משא"כ מבחי' גבורה שהרי רישיה דעשו בעיטפיה דיצחק

And all this is specifically from the level of the right, which is not so from the level of Gevurah, for "the head of Eisav is in the bosom of Yitzchak."

ולכן נאמר בו ע"פ אהרן כי ע"י אהרן היתה זאת ההתגלות והמשכה והתפשטות למטה בז"א מא"א [מאריך אנפין] ימין ה' דלית שמאלא בהאי עתיקא כו' וימינך ה' תרעץ כו'

Therefore it is said of him, "by the word of Aharon": for through Aharon there was this revelation, drawing down and expansion below into Z'eir Anpin from Arich Anpin: "the right hand of Havayah," for "there is no left in this Ancient One," etc., and "Your right hand, Havayah, shatters," etc.

וזהו גרש ואח"כ ו"ן כי ו"ו מורה על המשכה למטה ונו"ן מורה על המשכה יותר למטה.

And this is gerash ("drive out"), and afterwards vav-nun: for vav indicates drawing down below, and nun indicates drawing down further below.

30 ולכן במשא המשכן היה כאו"א [כל אחד ואחד] נושא כפי מדרגתו וגרשון ע"פ אהרן היה מחבר וממשיך התגלות מדות דא"א בז"א

Therefore, in the carrying of the Mishkan, each one carried according to his level. And Gershon, "by the word of Aharon," would join and draw down the revelation of the attributes of Arich Anpin into Z'eir Anpin (the emotive attributes);

ואח"כ היה יכול להמשיך ולהשפיע למטה התגלות בחי' ימינך ה' תרעץ אויב ע"י מ"ב מסעות בנסיעתן וחנייתן שבהגלות נגלות אור חסד זה א"ס אזי נגרשו החיצונים

and afterwards he could draw down and bestow below the revelation of the level of "Your right hand, Havayah, shatters the enemy," through the forty-two journeys, in their journeying and encamping; for when this light of Chesed (kindness) of the Infinite One was revealed, the external forces were then driven out.

לכן היו בני גרשון נושאים יריעות המשכן שהם מקיפים ונעשו מתכלת כו' שהם נגד המדות אשר שרשם ומקורן מא"א [מאריך אנפין] מדות שברצון בחי' מקיפים כי אין שייך שם לקרוא בשם מדה גלויה רק בחי' מקיף שרש ומקור על מדות שלמטה בז"א כו'

Therefore the sons of Gershon carried the curtains of the Mishkan, which are encompassing [lights], and were made of blue wool, etc., which correspond to the emotive attributes whose root and source is from Arich Anpin, the attributes within the will, the level of the encompassing [lights]; for there it does not apply to speak of a revealed attribute, but only of the level of an encompassing [light], the root and source of the attributes below in Z'eir Anpin, etc.

(ועיין בזהר ויקרא) (ד"ז סע"ב [סוף עמוד ב]) ע"פ מדותיו ודאי כד"א [כמה דאת אמר] ע"פ אהרן ובניו תהיה כו'

(And see the Zohar, Vayikra, folio 7, end of side b: "according to His measures (al pi middosav), certainly, as it says, 'By the word of (al pi) Aharon and his sons shall be,'" etc.)

ועמ"ש פי' שיורד ע"פ מדותיו לקמן סד"ה בהעלותך את הנרות וע' לעיל בפ' במדבר סד"ה וידבר כו' שאו כו' במש"ש [במה שכתוב שם] בחי' אהרן הכהן המביא רצון העליון אל בית אמי כו'.

And see what is written on the meaning of "that runs down according to His measures (middosav)" below, at the end of the discourse beginning "When you light the lamps"; and see above, in Parshas Bamidbar, at the end of the discourse beginning "And [He] spoke," etc., "Lift up," etc., in what is written there on the level of Aharon the Kohen, who brings the supernal will "to my mother's house," etc.

ועמ"ש בענין ג' ידות סד"ה חייב אינש לבסומי בפוריא בענין כי יד על כס כו'

And see what is written on the matter of the three hands at the end of the discourse beginning "A person is obligated to become intoxicated on Purim," on the matter of "For a hand is on the throne," etc.

ועיין בפרדס שכ"א פרק י"ב ובעה"כ [ובערכי הכינויים] ערך יד ג"פ [ג' פעמים] יד שם מ"ב וכ"ה בע"ח [בעץ חיים] סוף שער כסה"כ [כסא הכבוד].

And see the Pardes, Shaar 21, chapter 12, and in Erchei HaKinuyim, under the entry "Yad": three times yad (14) is the Name of forty-two [letters]; and so it is in Etz Chaim, at the end of Shaar Kisei HaKavod.

וזהו ענין מ"ב מסעות וכמ"ש במ"א בביאור ע"פ אלה מסעי בני ישראל וע' ברע"מ [ברעיא מהימנא] פ' עקב (דף ער"ב סע"ב [סוף עמוד ב]) ועמ"ש בד"ה צאינה וראינה בפי' שאו ידיכם קדש וכו'.

And this is the matter of the forty-two journeys, as is written elsewhere, in the explanation on [the verse] "These are the journeys of the children of Israel"; and see the Raaya Mehemna, Parshas Eikev (folio 272, end of side b); and see what is written in the discourse beginning "Go out and gaze," on the meaning of "Lift up your hands [in] holiness," etc.

ועמ"ש בביאור ע"פ והניף הכהן אותם על לחם הבכורים שתנופת כבשי עצרת הוא ג"כ עליות המדות דז"א בחג"ת [בחסד גבורה תפארת] דא"א ומ"מ שתי הלחם שהם תשב"כ [תורה שבכתב] ותשבע"פ [ותורה שבעל פה] הם למעלה משני הכבשים ע"ש.

And see what is written in the explanation on [the verse] "And the kohen shall wave them with the bread of the first fruits": that the waving of the lambs of Atzeres is also the ascent of the attributes of Z'eir Anpin into the Chesed, Gevurah (restraint) and Tiferes (beauty) of Arich Anpin; and nevertheless the two loaves, which are the Written Torah and the Oral Torah, are higher than the two lambs. See there.

31 ומזה יובן גם כאן דאע"ג [דאף על גב] שבני גרשון נושאים היריעות מ"מ בני קהת שהיו נושאים הכלים הארון שבו הלוחות כו' הוא בחי' גבוה יותר וזהו ענין יד רמה.

And from this it will be understood here too: although the sons of Gershon carried the curtains, nevertheless the sons of Kehas, who carried the vessels, the ark in which were the tablets, etc., are a higher level; and this is the matter of "the uplifted hand."

וי"ל [ויש לומר] ג"כ ג' ידות הנ"ל הם ג"כ חג"ת דע"י [דעתיק יומין] [חסד גבורה תפארת] כי מררי אריתי מורי מור שבשמן המשחה גבורה דע"י [דעתיק יומין] המלובש במו"ס [במוחא סתימאה] ויד הגדולה יי"ל [יש לומר] חסד דעתיק המלובש בגלגלתא ויד רמה ת"ת [תפארת] דע"י [דעתיק יומין] ודעת דע"י [דעתיק יומין] כו'

And it may also be said that the three hands mentioned above are also the Chesed (kindness), Gevurah (restraint) and Tiferes (beauty) of Atik Yomin: for Merari, "I have gathered My myrrh," the myrrh in the anointing oil, is the Gevurah of Atik Yomin, which is enclothed in Mocha Stima'ah (the hidden brain); and the great hand, it may be said, is the Chesed of Atik, which is enclothed in Gulgalta (the skull); and the uplifted hand is the Tiferes of Atik Yomin and the Daas (knowledge) of Atik Yomin, etc.;

ומשם שרש התורה כמ"ש הרמ"ז [הרב משה זכות] ר"פ קרח ע' [עיין] מ"ש ע"פ הזהר וישב דקפ"א ע"פ וגבה מאד מסטרא דיעקב.

and from there is the root of the Torah, as the Ramaz writes at the beginning of Parshas Korach. See what is written on the Zohar, Vayeshev, folio 181, on [the verse] "and he shall be very high": "from the side of Yaakov."

32 וע"י"ל [ועוד יש לומר] בענין ג' ידות הנ"ל שהם הג' לוים דהנה מבואר במ"א בסידור בביאור ע"פ אחרי ה' אלקיכם תלכו ענין וארבע הידות יהיה לכם כו' היינו שיש ב"פ [ב' פעמים] ימין וב"פ [וב' פעמים] שמאל.

And one may further say, on the matter of the three hands mentioned above, which are the three Levites: it is explained elsewhere, in the Siddur, in the explanation on [the verse] "After Havayah your G-d you shall walk," the matter of "and the four hands (yados) shall be yours," etc.: that is, that there are twice right and twice left.

והוא מ"ש שמאלו תחת לראשי וכתיב שמאלו תחת ראשי

And this is what is written, "His left hand beneath my head (lerashi)," and it is written, "His left hand beneath my head (roshi)."

אשר שמאל הראשון הוא מה שהמקבל דוח' [דוחק] ומשפיל את עצמו ע"י מרירות ואעפ"כ [ואף על פי כן] נק' שמאלו כי הענין שהאדם נוטל כביכול שמאלו של הקב"ה תחת ראשי דהיינו שמתבונן במוח שבראשו ריחוקו מה' ועי"ז נעשה לבו נשבר ונדכה

The first left is when the recipient pushes [himself] away and lowers himself through bitterness (merirus); and nevertheless it is called "His left hand," for the matter is that the person takes, as it were, the left hand of the Holy One, blessed be He, "beneath my head": that is, he contemplates in the mind that is in his head his distance from G-d, and through this his heart becomes broken and crushed.

וזהו ענין אחרי ה' ואח"כ תלכו היא מדת האהבה בחי' רצוא בחי' ימין מקרבת

And this is the matter of "After Havayah," and afterwards "you shall walk," which is the attribute of love, the level of running (ratzo), the level of "the right hand draws near."

וזהו עצמו ענין מררי שהוא בחי' שמאלו ובחי' גרשון שהוא בחי' ימין כנ"ל. אך אחר הרצוא נמשך בחי' שוב ע"ד וירא העם וינועו ויעמדו מרחוק.

And this itself is the matter of Merari, which is the level of "His left hand," and the level of Gershon, which is the level of the right, as mentioned above. But after the running comes the level of returning (shov), in the manner of "And the people saw, and they trembled, and they stood from afar."

33 והוא ענין שמאל הב' דהיינו שמאל של המשפיע שבחי' השמאל דוחה הזה הוא אינו ענין ריחוק ממש אלא להיות בחי' שוב לאחד.

And this is the matter of the second left, that is, the left of the giver: this level of "the left hand pushes away" is not a matter of actual distancing, but rather for there to be the level of returning (shov) to the One.

וכענין ותתצב אחותו מרחוק והוא מבחי' חכמה אמור לחכמה אחותי את

As in the matter of "And his sister stood from afar," which is from the level of Chochmah (wisdom): "Say to Chochmah, 'You are my sister.'"

וב"פ [וב' פעמים] שמאל זהו ענין מררי ב"פ [ב' פעמים] מר היינו ב' בחי' שמאל הנ"ל וב' בחי' הנ"ל נק' הכל עצי שטים עומדים יראה תתאה ויראה עילאה שכ"ז [שכל זה] נק' עמידה וביטול וכמ"ש ויעמדו מרחוק ועמ"ש ע"פ אתם נצבים לפני ה'.

And the twice left is the matter of Merari, twice mar ("bitter"), that is, the two levels of left mentioned above; and the two levels mentioned above are all called "acacia wood, standing": the lower awe and the higher awe, all of which is called standing and self-nullification (bittul), as it is written, "and they stood from afar." And see what is written on [the verse] "You are standing ... before Havayah."

34 וב"פ [וב' פעמים] ימין זהו ענין בני גרשון נושאי היריעות אה"ע [אהבת עולם] ואה"ר [ואהבה רבה] ועמ"ש בד"ה מי מנה עפר יעקב בענין ויחד לבבינו.

And the twice right is the matter of the sons of Gershon, who carried the curtains: ahavas olam and ahavah rabbah. And see what is written in the discourse beginning "Who has counted the dust of Yaakov," on the matter of "and unite our hearts."

ובני קהת נושאי הארון היינו בענין מש"ש [מה שכתוב שם] בפי' ובקולו תשמעו כו' גם כמ"ש בד"ה זכור ושמור בענין ההעלאה בחי' התורה שנקרא אדם לקשרו ולחברו לעצמות אור א"ס בחי' כי לא אדם הוא כו' ע"ש

And the sons of Kehas, who carried the ark: this is in the matter of what is written there on the meaning of "and to His voice you shall listen," etc.; also as is written in the discourse beginning "Remember and keep," on the matter of the elevation of the level of the Torah, which is called "man" (adam), to bind and join it to the essence of the Infinite Light (Or Ein Sof), the level of "for He is not a man," etc. See there.

ועד"ז הוא ענין נשיאת הארון וא"כ בחי' יד זהו ענין והחמישית לפרעה בחי' התגלות עתיק שבבינה כו'

And along these lines is the matter of the carrying of the ark. And if so, the level of yad is the matter of "and the fifth to Pharaoh": the level of the revelation of Atik within Binah (understanding), etc.

וע' במא"א [במאורי אור] אות יו"ד סעיף כ"ז מבואר ב"פ [ב' פעמים] ימין ושמאל הם או"א [אבא ואימא] וזו"נ [וזעיר אנפין ונוקבא] וא"כ זהו ענין ד' הידות כו' והחמישית כנ"ל:

And see Me'orei Or, the letter yud, section 27, where it is explained that the twice right and left are Abba and Imma (Chochmah and Binah) and Z'eir Anpin and Nukva; and if so, this is the matter of the four hands, etc., and the fifth, as mentioned above.

35 קיצור. ענין בני גרשון שנשאו היריעות שמחברים המדות שלמטה מהשכל אל המדות שלמעלה מהשכל וזהו על פי אהרן. ועי"ז מגרש המדות הרעות. ע"י שיורד ע"פ מדותיו של הקב"ה

Summary. The matter of the sons of Gershon, who carried the curtains: that they join the emotive attributes (middos) that are below the intellect to the attributes that are above the intellect; and this is "by the word of Aharon." And through this he drives out the evil attributes, through "that runs down according to the measures" of the Holy One, blessed be He.

עוי"ל [עוד יש לומר] בענין ג' ידות ע"ד וארבע הידות יהיה לכם שהם ב"פ [בי פעמים] ימין וב"פ [ובי פעמים] שמאל שבפסוק שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני שהפסוק נאמר ב' פעמים בשיר השירים.

One may further say, on the matter of the three hands, along the lines of "and the four hands (yados) shall be yours": that they are twice right and twice left, in the verse "His left hand beneath my head, and his right hand embraces me," for the verse is said twice in the Song of Songs.

וזהו ענין בני גרשון ובני מררי שבני גרשון מחברים השני בחינות שמאל. והחמישית היא בחי' שלמעלה מימין ושמאל שאין שם התחלקות חו"ג [חסד וגבורה] זהו ענין בני קהת שנשאו את הארון שהוא קדש הקדשים:

And this is the matter of the sons of Gershon and the sons of Merari, for the sons of Gershon join the two levels of left. And the fifth is the level that is above right and left, where there is no division of Chesed (kindness) and Gevurah (restraint): this is the matter of the sons of Kehas, who carried the ark, which is the Holy of Holies.

36 ו והנה בבני קהת נאמר נשיאות ראש ובבני גרשון נאמר נשא גם הם. ובבני מררי לא נאמר נשיאת ראש.

6. Now, of the sons of Kehas "lifting the head" is said, and of the sons of Gershon it is said, "Lift up… they too"; and of the sons of Merari "lifting the head" is not said.

ופי' ברבות בשה"ש [בשיר השירים] שלכן נאמר גם הם שלא תאמר שהם פחותים מבני קהת אלא מפני כבוד התורה שנאמר בה יקרה היא מפנינים וכל חפציך לא ישוו בה (במשלי סי' ג').

And it is explained in the Midrash Rabbah on Shir HaShirim that this is why "they too" is said: lest you say that they are lesser than the sons of Kehas; rather, [Kehas comes first] because of the honor of the Torah, of which it is said, "She is more precious than pearls (peninim), and all your desires cannot compare to her" (in Proverbs, chapter 3).

והענין כי הפנינים שהוא המרגליות הם דבר יקר עד"מ והתורה היא יקר מכל דבר יקר.

And the matter is that the peninim, which are gems (margaliyos), are a precious thing, by way of analogy, and the Torah is more precious than every precious thing.

וכמ"ש ברבות ויקרא רפ"ב עשרה נקראו יקרים התורה והנבואה כו' והעושר כו' ע"ש א"כ התורה היא ראשית לכל דבר יקר.

As is written in the Midrash Rabbah, Vayikra, at the beginning of chapter 2: "Ten things are called precious: the Torah, prophecy," etc., "and wealth," etc. See there. If so, the Torah is the first of all precious things.

37 והיא יקר על יקר. והענין כי הנה עד"מ האבנים טובות קובעים אותם בכתר ועטרה שעושין למלך מפני יקרותן וחשיבותן

And it is preciousness upon preciousness. And the matter is this: by way of analogy, precious stones are set in the crown and diadem made for a king, because of their preciousness and importance;

והנה עיקר היוקר שלהן הוא מפני דבר הפלא שהאבן שהוא דומם יהיה מאיר ע"כ הם יקרים מזהב ומפז.

and the main [reason for] their preciousness is the wonder that a stone, which is inanimate, should shine; therefore they are more precious than gold and fine gold.

38 וכך הוא עד"מ ענין המצות גשמיות ששרשם מגיע בבחי' כתר כנודע דתרי"ג מצות דאורייתא ושבע מצות דרבנן הם תר"ך עמודי אור.

And so, by way of analogy, is the matter of the physical mitzvos, whose root reaches into the level of Keser (the Crown), as is known, that the 613 mitzvos of the Torah and the seven mitzvos of the Rabbis are the 620 pillars of light.

והיינו לפי שהם נעשים בדברים גשמיים שמקליפת נוגה שנפלו שם ניצוצים ממקום גבוה מאוד וכאשר מתבררים על ידי מעשה המצות עולים להיות בחי' כתר ועטרה ועמ"ש ע"פ בשלח פרעה את העם

That is, because they are performed with physical things that are from kelipas nogah, into which sparks fell from a very high place; and when they are refined through the performance of the mitzvos, they rise to become the level of a crown and diadem. And see what is written on [the verse] "When Pharaoh sent the people."

והיינו מפני שהוא דבר פלא שמבחי' עשיה גשמיות יהיה נעשה בחינת ביטול וכלי לאור א"ס ב"ה.

And this is because it is a wonder, that from the level of physical action there should become a level of self-nullification (bittul) and a vessel for the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He.

אך עכ"ז [עם כל זה] המצות הן בבחי' מקיף לבד ואינו מאיר הגילוי בבחי' אור פנימי ממש וכמו הכתר והעטרה שהוא בחי' מקיף לבד

Yet even so, the mitzvos are only at the level of an encompassing [light], and the revelation does not shine at the level of actual inner light; just as the crown and the diadem are only at the level of something encompassing.

אבל התורה היא מאיר בבחי' אור פנימי ממש ושרשה ג"כ מפנימיות הכתר שהוא מוחא סתימאה שלמעלה מבחי' חיצוניות הכתר שהוא גלגלתא.

But the Torah shines at the level of actual inner light, and its root is also from the inner dimension (pnimiyus) of Keser, which is Mocha Stima'ah (the hidden brain), above the level of the outer dimension (chitzoniyus) of Keser, which is Gulgalta (the skull).

39 ולכן היא יקרה מפנינים שהיא מבחי' פנימיות הכתר שלמעלה ממדרגת הפנינים שהם מגיעים בחיצוניות הכתר והעטרה וזהו ענין יקר על יקר.

Therefore she is "more precious than pearls (peninim)," for she is from the level of the inner dimension (pnimiyus) of Keser, which is above the rank of the pearls, which reach [only] the outer dimension (chitzoniyus) of the crown and diadem. And this is the matter of preciousness upon preciousness.

כי יקר גימטריא יש וזהו ענין ש"י עולמות. אך כתר הוא ב"פ [בי פעמים] ש"י דהיינו פנימיות וחיצוניות כו' והתורה שהיא מבחי' פנימיות היא יקר מיקר כו'.

For yekar ("precious") has the numerical value of yesh, and this is the matter of the 310 worlds. But keser is twice 310, that is, inner and outer dimensions, etc.; and the Torah, which is from the level of the inner dimension, is more precious than [the] precious, etc.

40 והנה בני גרשון שנשאו את היריעות שהם מה שמאיר בבחי' מקיף עדיין דוגמת ההמשכה שעל ידי המצות כו' לכן נאמר בהם נשיאת ראש שנשיאת ראש זהו ההעלאה לבחי' כתר כמ"ש בפרדס ערך נשא.

Now, the sons of Gershon, who carried the curtains, which are what still shines at the level of the encompassing, like the drawing down that comes through the mitzvos, etc.: therefore "lifting the head" is said of them, for "lifting the head" is the elevation to the level of Keser (the Crown), as is written in the Pardes, under the entry "Nasa."

אך עכ"ז [עם כל זה] נאמר בהם גם הם לפי שבחי' זו מאיר עדיין בבחי' מקיף

Yet even so, "they too" is said of them, because this level still shines at the level of the encompassing;

אבל עיקר נשיאת ראש נאמר בבני קהת שנשאו את הלוחות שנאמר יקרה היא מפנינים שמאיר בבחי' פנימיות כו'.

but the main "lifting the head" is said of the sons of Kehas, who carried the tablets, of which it is said, "She is more precious than pearls," for it shines at the level of the inner dimension (pnimiyus), etc.

41 וגם עפמש"ל [על פי מה שכתוב לעיל] שבני גרשון מעלים המדות לבחי' מדות שלמעלה מהשכל זהו ז"ת [ז' תחתונות] דא"א אבל בני קהת שנשאו את התורה שהיא מבחינת חכמה שבכתר כו'

And also, according to what was written above, the sons of Gershon raise the emotive attributes (middos) to the level of the attributes above the intellect, which are the seven lower [Sefiros] of Arich Anpin; but the sons of Kehas carried the Torah, which is from the level of Chochmah (wisdom) within Keser (the Crown), etc.

ועמ"ש מזה בד"ה יום טוב של ראש השנה שחל להיות בשבת כו':

And see what is written about this in the discourse beginning "The festival day of Rosh HaShanah that falls on Shabbos," etc.

LikuteiTorah.com
THE CHASSIDISHE PARSHA

About this edition

This edition contains the Hebrew text and the English translation.

The Hebrew text of Likkutei Torah: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

Our English translation, made from the Hebrew without Kehot's notes: CC BY-NC 4.0.

This edition as a whole: CC BY-NC 4.0. Shuls, schools and non-profit projects may copy, print and share it freely, and may ask for donations to cover the cost of printing; it may never be sold. Credit Kehot Publication Society and likuteitorah.com. https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/

English translation: prepared for likuteitorah.com with AI assistance (claude-code/opus-5.5) and checked against the Hebrew and against Sefaria; not yet reviewed by a human editor. Please check anything important against the Hebrew.

The Rebbe asked that the maamarim of the week's parsha, the "Chassidishe Parsha," be learned during that week, spread over its seven days (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725 · Toras Menachem vol. 42, pp. 306–309). Why learn it, and the Rebbe's brachos: likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/

A free, non-commercial project; nothing here is sold. Not affiliated with Kehot, Sefaria or the Lubavitch Library. © likuteitorah.com

From likuteitorah.com/likkutei-torah/nasso/2/

DEDICATED IN HONOR OF

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

Dedicated in honor of the Rebbe's father, Reb Levi Yitzchok